Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гаэтэмнай 1921 оной декабрин 21-нэд гарана | № 47 (13536) | 1974 оной февралиин 24, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ДҮРБЭДЭХИ, ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛ

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүр- хэ хэрэгтэ энэ дүрбэдэхи жэл тодорхойлхы удха ша- ртай болохо гэжэ партида, совет арадта партиин ЦК- ай хандаһан Хандалга соо заагдана. Байгша оной ту- сэбэй үлүүлэн дүүргэгдээ һаань, ерэхэ жэлэй даабарине урид дүүргэхэ, табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхэ ай үндэһэ һуури байгуулагдаха гээшэ.

Республикымнай хүдэлмэришэн анги партиин ЦК-гай Хандалгые, 1974 оной гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө үр- гэнөөр дэлгэрүүлхыень уряалһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ ЦК-гай тогтоолые өөһэдынгөө бэелүүлхэ дайшалхы программа мүн гэжэ угтан абаад, табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлые габшагай ажалаар тэмдэглэхэ гэжэ шидэ.

Промышленностимнай хүдэлмэрилэгшэдэй урда орёо, харюусалгатай зорилго табигдана. Түсэбэй ёһоор про- мышленна продукци үйлэдбэрилгэ 1973 онойхитой са- раха 8 процентээр дээшэлжэ, бүхыдөө 1,3 миллиард түхэригтэ хүргэгдэхэ ёһотой. Тиихэдээ продукци бүтээн ургалтын бүхы ургалтын 80 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаха.

Манай республикын промышленность арадай ажахыда ехэ хэрэгтэй шэнэ зүйлэй продукци — хүүргэнүүдэй тумэр хэрэгсэлнүүдые, амһартын картон, модо-зомгоо- ной плитэ гэхэ мэтые бүтээжэ эхилээ. Һаяхан ашаг- лалтада тушаагдаһан хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүү- дэй завод, Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинат, Юн шанаржуулгын фабрика, Улаан-Үдын кондитерска фабрика. Онохойн модоной комбинадай шэнэ цех про- дукци гаргалгаяа улам ехэ болгожо байна.

Арадай ажахые хүгжөөхэ 1974 оной түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн хүдэлмэришэн анги бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, бэелүүлхэ зорилгоёо то- дорхойлоо, социалис уялгануудые абаа.

Промышленна предприятинуудай коллективүүд про- дукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха энэ жэлэй түсэбые бол- зорһоонь урид дүүргээд, даабариһаа гадуур 9 миллион түхэригэй продукци худалдаха гэжэ хараалба. Элдэб ян прибор, автоматизациин хэрэгсэлнүүд, электродви- гатель, тракторна прицепүүд, шулуу нүүрһэн, цемент, шифер, сонхын шэл, модон, нарин сэмбэ бүд, угаагда- даггүй ноохон гэхэ мэтэ ехэ продукци түсэбһөө үлүүлэн ху- далдагдаха байна.

Урдаа табиһан эдэ зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэе- лүүлхэ харгы зам, онол арга мүн лэ элирүүлэгдээ. Ажа- лай бүтээсэ бүхы аргаар дээшэлүүлһэнэй ашаар ехэ про- дукци бүтээгдэхэ, худалдагдаха байна. Ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа 10 процентээр үлүүлэн дүүр- гэхэ юм. Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын тула үйлэдбэридэ шэнэ, бүтээсэ ехэтэй механизмууд, түрүү технологи нэбтэрүүлэгдэхэ болоно. Мүрысөөндэ ха- бааддагшад арьбалалтын, алмалтын гуриим наринаар са- хиха гэжэ оролдохо, түүхэй эд, металл, материал, гү- рэ, электрын элшэ хүсэ алмажа, продукциин өөрынь сэн хямдаруулха уялга абаа.

Байгша оной туршада промышленна олон предприя- тинуд шэнээр зэбсэгжүүлэгдэхэ, оньһожоруулагдаха юм. Автомат. поточно ба конвейерно 50 лини, технологиче- ска шэнэ 180 процесс үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдаа. Урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэри һайжаруулһанай. энэ хэрэгтэ олон хүдэлмэ- рилэгшэдые хабаадуулһанай ашаар жэл соо 8 миллион тү- хэригэй экономическа ашаг үрэ үгэхэ дурадхалнууд үй- лэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхэ байна.

Түсэб, социалис уялга абалгаар хэрэг дүүрэдэггүй гэжэ һайн мэдээжэ. Энэ хадаа ехэ ажалай, ехэ тэмсэ- лэй эхин заха, үндэһэ һуури болоно. Хараалһанаа бэе- лүүлхын, һарбайһанаа абахын тула эмхидхэлэй, полити- ческа. хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Энэ предприятинуудай партийна, профсоюзай, комсомо- лой организацинуудай, хүтэлбэрилэгшэдэй эмхидхэхы ша- дабари, элсүүлхы үүргэ, харюусалга шалгагдаха юм.

Энээнэр социалис мүрысөө эмхидхэн ударидаха. бүри дэлисэтэй болгохо, эршыень шангадхаха, хүмүү- жүүлхы нүлөөень дээшэлүүлхэ уялгатай гээшэ. Социалис уялганuудай хэр дүүргэгдэжэ байһые ходо хинан шал- гаха, мүрысөөнэй үрэ дүн саг соонь согсолхо, бүгэдэндэ мэдүүлжэ болгохонь ехэ шухала.

Социалис мүрысөөн коллектив бүхэнэй, хүдэлмэришэн бүхэнэй бии байгаа арга боломжонуудаа элирүүлэн хэ- рэглэхэ, эдэбхи үүсхэл, ажалай габьяа гаргаха хэрэг мүн болоно. Тиимэһээ коллектив, хүдэлмэришэн бүхэн бү- хэсоюзна социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлаха, түрүү зэргэдэ жагсан ябаха, гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэжэ оролдо- хо ёһотой.

Мүрысөөндэ илажа гарагшад моральна, материальна урамшуулгада хүртэхэ байна.

Урда жэлнүүдэй түсэбые, социалис уялгануудаа ам- жалтатайгаар дүүргэһэн түрүү коллективүүд, жэшээлхэ- дэ «Электромашина», авиационно, прибор бүтээлгын, «Стеклоприбор». «Тимлюйн цементын болон асбоцемен- тын зүйлнүүдэй заводуудай, Улаан-Үдын нарин сэмбын ба ноохо сэбэрлэн угаадаг фабрикануудай, Улаан- Үдын локомотивна депогой коллективүүд 1974 оной уг- таалгын түсэбүүдые баталан абаа. Эдэ, мүн бусад зарим коллективүүд урдынгаа амжалтануудые арьбадхаха, 1974 ондо шэнэ амжалта туйлаха зорилго урдаа табяад, оной үгэдөө хүрэмөөр жэлэй түрүүшын үдэрһөө ажал- лажа байна.

Түрүү дүй дүршэл халан абалсаха, шэнэ юумэ үүс- хэлэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй туйлалтануудые бүгэ- дэдэ шадабари болгохо, тиигэжэ социалис мүрысөө бүри дээдэ шатада хүргэхэ гэһэн хүндэтэй зорилго пар- тийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, пред- приятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда табигдана. Со- циалис мүрысөө хаа хэанагүй үргэн далайсатайгаар дэл- гэрүүлһэнэй, мүрысөөндэ хүдэлмэрилэгшэдые олоор ха- бааддуулһанай ашаар экономико улам саашань хүгжөөхэ, гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа дүүргэхэ арга хан- гагдаха байна ха юм.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР З. Г. МАКСИМОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, үй- лэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө Буряа- дай хүдөө ажахын институдай «Байкал» гэжэ һуралсал- һоргуулгын ажахын һаалишан нүхэр Максимова Зинаида Григорьевнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Пре- зидиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной февралиин 22.

Тодорхойлхы жэлэй ГАБШАГАЙ АЛХАМУУД

ЛУГОВОДУУДАЙ ОРОЛДОҺОНОЙ АШААР

Һүүлэй жэлнүүдтэ Худанай совхозой луговодууд даалгаг- даһан нуга сабшалангаа наг шэбхэ ехээр гаргажа тараа- гаад, шэмэтэ ногооной үрэһэ тариһанай ашаар ниитынгэз адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ хуряажа абадаг болон- хой. Жэшээлбэл, нёдондо дүр- шэлтэй луговод Цырен-Доржо Жамбалов бүхы 60 гектарайн- гаа га бүриһөө 30,5 центнер үбһэ хуряагаа. Харин луговодууд С. Н. Линейцев, Б. Будажапов гэгшэд гектарай 25 — 29,2 центнер үбһэ ногоо сүглуулжа онсо шалгараа юм. Бүхыдөө тус ажахы үн- гэрһэн жэлдэ 50 мянга га- ран центнер үбһэ бэлэдхэжэ, хараалагдаһан түсэбөө 12 процентээр үлүүлээ һэн.

Ажахынгаа луговодуудай ажалые, туйлаһан илалтыень онсолон тэмдэглэхэ зуураа, совхозой луговодуудай зүблөөн дээрэ элидхэл хэһэн главна мелиоратор Б. Р. Санжимитыпов хэрэглэгдээгүй арга бо- ломжонуудаа элирүүлэн хэлэ- бэ. Мүн элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн ЛМО-гой бригадир Ч-Д. Санжижанов, главна зоотехник Т. Баинов, луговод С. Линейцев гэгшэд сабшалангай ургаса дээшэлүүлгэдэ малшан бүхэн хабаадалсажа, анхаралаа ходо хандуулжа байха ёһотой гэбэ.

Зүблөөнэй түгэсхэлдэ рес- публикын совхозуудай нэгэ- дэлэй начальник Г. П. Тю- менцев дэлгэрэнгы үгэ хэ- лээд, партиин обкомой, Бу- ряадай АССР-эй Министрнүү- дэй Соведэй ба облпрофсове- дэй даалгабаряар КПСС-эй обкомой, республикын Ми- нистрнүүдэй Соведэй, обл- профсоведэй дамжуулгын Улаан туг барюулаа. Удаань совхозой дирекци, партком ба рабочком түрүү луговодуудаа үнэтэ бэлэгээр шагнаһан байна.

Энэ зүблөөндэ хабаадалсаг- шад табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтые тодорхойлхо 1974 ондо сабшалангайнгаа гектар бүриин ургасые эрид дээшэ- лүүлхын тула хабарай хүдэл- мэридэ элсүүлэгдэхэ машина техникэеэ һайнаар заһабари- лан, культур-техническэ хү- дэлмэри үргэнөөр ябуулжа, газарайнгаа үрэжэлыень үндэ- һөөрнь һайжаруулха хүдэл- мэреэ бүри хурдадхахаар дээ- шэлүүлэгдэһэн социалис уял- га абабад.

С. ХАЛТУЕВ.
Хэжэнгэ.

МАЛ ШАХАДАГ БРИГАДА

Үнгэрэгшэ оной октябрь һара соо Уланай колхоздо мал шахан тарагалуулха шэнэ бри- гада эмхидхэгдээ һэн. 550 бу- руун эндэ суглуулагдажа, гү- рэндэ тушаагдаха болотороо харууһалагдаха ёһотой байгаа.

Залуу коммунист Сергей Бубеевэй ударидадаг энэ бри- гада эмхидхэлэй талаһаа за- рим тэды дутуу дундануудай ушараашье һаань, юһэдэхи та- бан жэлэй тодорхойлхы дүрбэ- дэхи жэлые һайн ажалаар уг- таа, ерэхэ амжалтынгаа үндэ- һэ һуури табяа. Түрүү мал- шан Заята Будаев даажа аба- һан буруун бүхэнөө дүрбэн центнерһээ бага бэшэ шэг- нүүртэйгээр гүрэндэ тушааха зорилго урда табинхай. Харин аймагай Соведэй депутат Цырма Бубеева 1974 оной ян- варь һара соо харууһалжа байһан буруунуудайнгаа шэг- нүүрые 21 центнерээр нэ- мээһэн байха юм.

Партиин ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хан- далгада харюу болгон, энэ бри- гадын коллектив дээшэлүүлэг- дэһэн социалис уялгануудые абаа. Сүүдхэ соо буруун бү- хэнэйнгөө шэгнүүрые 500 граммһаа доошо бэшээр нэмээ- жэ, 3.000 центнерһээ бага бэшэ мяха гүрэндэ тушааха зорилготой.

Мүнөө хүйтэржэ, үбэлжэл- гын хүндэ хүшэр оршон бай- далда үнгэржэ байгаашье һаань, бригадын коллектив абаһан социалис уялгануудаа сүм дүүргэхээр зэһэнхэй.

Б. ЛИНХОЕВ.
Баргажанай аймаг.

ГАРЗАГҮЙ ГАРАХА БАЙХАБДИ

Баргажанай аймагай Бодо- ной совхозой хонишод парти, совет арадта Советскэ Союзай Коммунис партиин хандаһан Хандалгада бодото ажалаараа харюусажа байна.

Хонишоднай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ, бии бай- гаа арга боломжонуудаа гүй- сэд хэрэглэжэ, үбһэ тэжээлээ зүбөөр гаргашалжа, эхэ хонин бүриһөө хурьга абаха, нёдон- донойхидо орходоо ехэ нооһо хайшалжа абаха зорилго ур- даа табиһан байна.

Февраль һара бүришье ха- рюусалгатай үе. Юуб гэхэдэ, түл абалга юрэнхыдөө энэ һарада эхилэнхэй.

— Февраль һара манай шиидхэхы һара болоно. Энэ һарые гарзагүйгөөр үнгэргөөд, абаһан хурьгадаа баранинь түлжүүлбэл түсэбтэ табан-жэ- лэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй түсэб гансашье түл абалгаар бэшэ, харин ноошо хайшалалгаар, мүн хонидой шэгнүүрые нэмээлгээр абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэй- гөөр дүүргэхэ гүйсэд аргатай- бди, — гэжэ ахалагша хони- шон, коммунистка Зинаида Хайфулина хөөрэнэ.

Энэ отарада мүнөө 473 хурь- ган абтаад, гарзагүйгөөр түл- жүүлэгдэжэ байнхай. Гадна совхозой бусад отаранuудта түл абалга эхилбэ. Нүхэр Алексей Колмаковой толгойл- дог отара 320 хурьга, комму- нист В. Субботиной толгойл- дог отара — 187, мүн Йван Пелепенкын отара 211 хурь- га абаад түлжүүлжэ байна.

Совхоз түсэбэй ёһоор 2.507 хурьга-абаха ёһотой. Мүнөө 1.191 хурьган абтаа. Совхо- зой хонишод эхэ хонин бүри- һөө хурьга абаха гэһэн со- циалис уялгаа үлүүлэн дүүр- гэхын түлөө ехэхэн оролдосо- тойгоор ажаллана.

Леонид Фроловой даадаг 2-дохи отделениин эхэ хони- дой дүрбэн отарада хурьга абалга жэгдэ ябажа байна. Юрэнхыдөө үбөлжэлгэ бараг- шаг. Отара бүхэндэ үбһэ, һо- лоомо, концентрат, бургааһа, нарһанай шэлбүүһэ болон бу- сад минеральна тэжээлнүүд гүйсэд зөөгдэнхэй. Гансал хо- нишодой өөһэдын оролдолго, мэргэжэл хэрэгтэй. Теэд манай отаранuудай ахалагша хони- шод ажалай дүршэл ехэтэй. оролдосотой бэрхэ хүнүүд.

Нигэжэ Бодоной совхоз Э- дэхи табан жэлэй тодорхойл- хы, дүрбэдэхи жэлэй түсэбые хонин һүрэг үсхэбэрилхэ, ноо- һо хайшалха талаар үлүүлэн дүүргэхэ гүйсэд арга боломжо- той.

Р. ЖИГЖИТОВ,
совхозой директорой орлогшо.

ГАБШАГАЙ АЖАЛ

Манай леспромхозой хүдэл- мэришэд юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые гүйсэд дүүргэхээр зэһэнхэй габшагай- гаар ажаллажа байна. КПСС- эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, манай леспром- хозой коллектив дээшэлүүлэг- дэһэн социалис уялгануудые абаа һэн. 1974 оной түсэб декабриин 15 болотор сүм дүүргэгдээд байха ёһотой. Тиихэдээ түсэбһөө гадуур 40.000 кубометр модо шэрэ- хэ, 200.000 түхэригэй про- дукци худалдаха зорилго ур- даа табинхайбди.

Энэ хараа зорилгонууд дүүргэгдэжэ эхилээ гэхэ- дэ, алдуу болохогүй. Жэ- шээлхэдэ, социалис мүры- сөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, эмхидхэл һайтайгаар үнгэргэ- һэнэй ашаар январь һарын даабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Продукци худалдалга 104,3 процент дүүргэгдэжэ, дүн хам- та 42.000 түхэригэй продук- ци түсэбһөө гадуур худалдаг- даа. Модо шэрэлгэ 107 про- цент дүүргэгдээ гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 2000 кубо- метр модон шэрэгдээд байна.

Хандагатайн леспромхоздо тон һайнаар ажалладаг зон олон. Б. А. Витусигэй удари- далга доро модо шэрэдэг теп- ловозой экипаж 1974 ондо 133000 кубометр модо шэрэхэ түсэбтэй аад, 170000 кубо- метр шэрэхэ гэһэн уялга абаа.

Мүн С. Т. Заиграевай уда- ридалга доро модо хюрөөдэдэг бригадын коллектив тодорхойл- хы, дүрбэдэхи жэлдэ 42.000 кубометр модо тайраха дааба- ритай аад, 51000 кубометр тайрахабди гэжэ бэеэ уялга- лаа. Оньһожоруулагдамал доо- до складта хүдэлдэг энэ бри- гадын коллектив январь һара соо 3900 кубометр модо тай- раха даабаритай һаа, 4124 кубометр тайража, леспром- хозой түрүү бригадануудай тоодо оролсоно.

Февраль һарын түсэб гүй- сэд дүүргэгдэхэ ёһотой. Юуб гэхэдэ, түсэбэй дүүргэлтэ графигай ёһоор ябана бшуу.

Д. ЖАЛСАРАЕВ,
Хандагатайн леспромхозой профкомой түрүүлэгшэ.
Загарайн аймаг.

ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛНА

Дарья Николаевна Северигина «Зырянский» совхоздо ту- галшанаар ажалладаг.

Январь һарада нүхэр Севе- ригинагай адуулдаг тугалнуу- дые шэгнэжэ үзэхэдэнь, тол- гой бүриинь шэгнүүр сүүдхэ- дэ 650, дээшэшье граммаар нэмэһэн байба.

Байгша оной сентябрь һара болотор харууһалагдаха бу- руунуудайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые 100—120 кило- грамм болгожо, шахамалнуудай гүүртэдэ эльгээхэ зорилго нү- хэр Северигина урдаа табина.

П. ХАЛТАНОВ.
Прибайкалиин аймаг.

МОНГОЛ ОРОНОЙ АЙЛШАД

МНРП-гэй Булган аймагай комитедэй нэгэдэхи секретарь Содномжамц, монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй аймагай отделениин харюусалгата секретарь Батчулуун, хүдөө ажахын «Баян Агта» гэжэ нэгэдэлэй директор Сэмдэм Сурен, аймагай арадай гэгээрэлэй таһагай кабинедые даагша Батбаяр гэгшэд манай республикада айлшаар ерэжэ, Улаан-Үдэдэ дүрбэ хонобо.

Ябаха замдаа монгол айлшад Хяагта хотодо түр зуура тогтожо, Сүхэ-Баатарай гэр музейдэ орожо хараһан, хизаар ороноо шэнжэлгын Обручевой нэрэмжэтэ музейе хараа.

Улаан-Үдэ ерэхэдээ КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиевтай уулзажа, хөөрэлдэһэн байна. Удаань Буряадай мебель хэдэг ба модо болбосоруулдаг комбинадай. Улаан-Үдын нарин сэмбы фабрикын үйлэдбэритэй, Зүүн Сибириин культурын институдай һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэритэй танилсаа. Тиихэтээ хамта энэ институдта һуража байдаг монгол студентнэртэй уулзаһан байха юм.

Монгол айлшад «Республика за Байкалом» болон манай республикын ажабайдал харуулһан бусад хэдэн кинофильмнүүдые хараа. Удаань выставкын залай, этнографическа музейн үзэсхэлэнгые, ипподром һонирхон хараһан байха юм. Тиихэдэ Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрай, Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмтеатрай коллективүүдэй зүжэгүүдые хараа.

Удаань КПСС-эй обкомдо уулзалга болоо. Тэндэ манай Буряадай АССР ба МНР-эй Булган аймаг хоёрой хоорондо 1974—1975 онуудта бэелүүлэгдэхэ хани ёһоной харилсаа холбооной түсэбүүд зүбшэгдэжэ, хэлсээн баталагдаа.

Монгол ороной айлшадай манай республикада байха үедэнь КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиев түрүүтэй партийна, совет органуудай хүтэлбэрилхы түшаалтад тэдэниие үдэшэжэ ябаа.

Хүндэтэ айлшад уржадэр нютагаа бусаа.

Манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын Социалис Ажалай Герой Д. К. Тумурова Монголой Арадай Республикын Булган аймагһаа ерэһэн делегациин гэшүүдгэй хөөрэлдэжэ байна. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БАЯРАЙ СУГЛААН

Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 56-дахи жэлэй ойдо зорюулагдан зарлагдаһан Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй, ниислэл хотын гарнизоной сэрэгшэдэй баярай суглаан февралиин 22-то Совет Армиин Түбэй байшан дотор болоо.

Баярай суглаае КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. И. Греков нээбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдэ ехэ баяртайгаар һунгаа.

Мүлилгын станогуудые бүтээдэг Московско заводой хүдэлмэришэн, коммунис ажалай ударник Б. Т. Карлаков, ВЛКСМ-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. Н. Шадрин гэгшэд Эхэ ороноо хамгаалагшадые халуунаар амаршалба.

СССР-эй оборонын министрэй орлогшо. Далайн-Сэрэгэй Флодой ахамад командалагша, Советскэ Союзай Флодой адмирал С. Г. Горшковой хэлэһэн үгые суглагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгүүдые бүгэдын дуугаар баталан абаба.

(ТАСС).

АЛВАРО КУНЬЯЛДА Октябриин Революциин орден барюулагдаба

Уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй мэдээжэ ажал ябуулагша, Португалиин Коммунис партиин Генеральна секретарь нүхэр Алваро Куньял Октябриин Революциин орденоор шагнагдаһан юм. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй үмэнэ габьяануудтай байһанай, революционно эдэбхитэ ажал ябуулһанайнгаа түлөө, совет болон португаль арадуудай хоорондын хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулһанай түлөө, жара наһанайнгаа ойгоор дашарамдуулан, Советскэ Союзай энэ үндэр дээдэ шагналда хүртэһэн байна.

Февралиин 22-то КПСС-эй Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй даалгабаряар Алваро Куньялда Октябриин Революциин орден барюулаа.

А. Куньялда үндэр дээдэ шагнал барюулха баяр ёһололдо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарёв, партийна болон Соведүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадаба.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Албанай хэрэгээр Кувейт ошобо

КУВЕЙТ. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегаци гүрэнэйнь Национальна суглаанай уряалаар Кувейт ошобо.

А. Д. Поповой нэрэмжэтэ медальнуудта хүртөө

Баатаршалгата- патриотическа зүжэгүүдые зохёон табиха хэрэгтэ хабаадажа байгаа театрнуудай хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулхын тула СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр бии болгогдоһон, СССР-эй арадай артист А. Д. Поповой нэрэмжэтэ алтан ба мүнгэн медальнуудта манай республикын режиссёр Ф. Сахиров, актёрнууд М. Зориктуевэ, Г. Бутуханов, Г. Лосев гэгшэд бии. Эдэнэр Л. Леоновой «Ленушка» гэжэ зүжэгые Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрта табилсаһан байна.

ШЭНЭДХЭГДЭН ХУБИЛЬҺАН ХИЗААРНУУДАЙ БАЯРАЙ ҺАЙНДЭРНҮҮД

Аджарай АССР-тэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаа

БАТУМИ. (ТАСС). Аджарай АССР-эй тугта Ленинэй, Октябриин Революциин орденуудтай зэргэлүүлэгдэн, Арадуудай хани барисаанай орден зүүлгэгдээ. Үндэр дээдэ шагнал энэ автономито республикада барюулхын тула Грузиин КП-гэй Аджарска обкомой, Аджарай АССР-эй Верховно Соведэй баярай хамтын суглаан болобо.

Суглаанда хабаадагшад хүндэтэ президиумдээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое ехэ баяртайгаар һунгаба.

Грузиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе үндэр дээдэ шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, Аджарай ажалшадые КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй зүгһөө амаршалаад, коммунизм байгуулалтын хэрэгтээ шэнэ амжалтануудые туйлахыень хүсэбэ.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ баяртайгаар баталан абаа.

Ямало-Ненецкэ национальна округто Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаба

САЛЕХАРД. (ТАСС). Совет арадуудай аха дүү ёһоной хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ ажалшадайнь ехэ габьяануудтай байһанай түлөө, ажахын ба соёлой байгуулалтадаа амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө Ямало-Ненецкэ национальна округто Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаба. Үндэр дээдэ шагнал барюулалгада зорюулагдаһан суглаан — КПСС-эй окружной комитедэй, округой ажалшадай депутадуудай Соведэй баярай суглаан Салехардда болоно, холын тундрадахи тосхонуудай, шэнэ городуудай түлөөлэгшэд, газ гарган абадаг үйлэдбэринүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, геологууд, орошод, загаһашад хабаадаа.

Амаршалгын үгэ хэлэһэн Тюменскэ областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй түрүүлэгшэ Л. Н. Кузнецов үндэр дээдэ шагналда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, округой ажалшадые партиин Центральна Комитедэй, Совет правительствын, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй үмэнэһөө халуунаар амаршалаад, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтээ шэнэ амжалтануудые туйлахыень хүсэбэ.

Л. Н. Кузнецов Ямало-Ненецкэ национальна округые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншаад, энэ үндэр дээдэ шагналые нэрьемэ альга ташалган доро округой тугта зүүлгээ.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые нэгэ һаналтайгаар баталан абаа.

ТОДОРХОЙЛХЫ ЖЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ АЛХАМУУД

ТАБАН ЖЭЛЭЭ ДАБАХАМНАЙ

Һүүлэй жэлнүүд соо ойдо модо бэлэдхэхэ ажал яhала оньhожоруулагдана. Отологдоhон модо таллуулан шэрэхэ ТТ-4 маркын трактор, «Урал-2» түхэлэй хюрөө, гидроклин, модоной гэшүүhэ сэбэрлэхэ ПС-1 түхэлэй оньhон түхеэрэлгэнүүд модсшодой ажалые хүнгэдхэнэ. Хэдэхэн жэлэй саана леспромхозуудта бии болоhон ТТ-4 маркын трактор олоной hайшаалда хүртөө. Түргэн ябадалтай, хүсэ ехэтэй энэ тракторые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадабал, ехэ ажал хэхэ арга боломжо бии ха юм. Бидэнэр бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэхэ гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүдэлдэг гээшэбди. Олохон хүдэлмэрилшэд энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шадана.

Жэшээлхэдэ, Хандагатайн леспромхозой түрүү хүдэлмэрилшэн А. П. Кудряшов 1962 ондо hарадаа 2 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэhэн үүсхэл гаргаа бэлэй. Тэрэнэй даадаг бага комплексно бригадын хүдэлмэрилшэд hарадаа 2200—2300 кубометр модо бэлэдхэдэг болоо. Тэрэнэй жэшээгээр хүдэлhэн олохон бага комплексно бригадануудай коллективүүд 2 мянганай хилэ дабаhан юм.

Шэнэ оньhон техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадабал, бүри ехэ модо бэлэдхэхээр hэн. Теэд ямар тиимэ түрүү онол арга хэрэглээ hаа, энэ асуудалые зүб руунь шиидхэхээр байгаа гээшэ хаб? Энээн тушаа республикымнай леспромхозуудай түрүү хүдэлмэрилшэд яhала бодомжолдог hааб даа.

Манай Хурамхаанай леспромхозой залуу хүдэлмэрилшэн В. П. Парамонов долоон хүнhөө бүридэhэн бригада эмхидхэхэ гэhэн үүсхэл гаргаhан юм. Үдэрэй сайлалгын үедэ трактор миин байхаяа болёо. Хэрбээ урдань нэгэ трактор сүүдхэдээ оройдоол 6,3 час соо ашаглагдадаг hаа, 10,3 часай туршада ашаглагдажа эхилээ. В. П. Парамоновой бригадынхид халаан соо нэгэ трактораар 110—115 кубометр модо таллуулан шэрэдэг болоо hэн.

Леспромхозоймнай хүдэлмэрилшэд түрүүшээр 1,5 халаанай гуримда орожо, модо бэлэдхэхэ хэрэгые этигэжэ ядангяар угтаа hэн. Теэд В. П. Парамоновой бригадын хүдэлмэрилшэд hараhаа hара бүри ехэ модо бэлэдхэжэ байгаа. Һарадаа 3 мянган кубометрhээ дээшэ модо бэлэдхэжэ эхилhэн юм. Тиигэхэдээл манай леспромхозой хүдэлмэрилшэд шэнэ аргаар модо бэлэдхэхэдэ, ашаг үрэ ехэтэй гэжэ ойлгоо бэлэй.

Минии даадаг бага комплексно бригадада хоёр хүниие нэмэжэ үгөө hэн. Тиигэжэ 1.5 халаанай гуримаар модо отолжо эхилээ hэмди. Түрүүшээр бэрхэшээлнүүд яhала дайралдадаг бэлэй. Тусгаар автобусой үгы дээрэhээ хүдэлмэрилшэд саг соогоо ойдо ерэхэгүй. Запчасть дуталдаха. Гэбэшье бидэнэр эхилhэн хэрэгээ орхингүй, үдэр бүри улам эршэмтэйгээр хүдэлжэ ороо бэлэйбди. Һарадаа 3000—3100 кубометр модо бэлэдхэжэ эхилээбди.

Шэнэ онол аргые шадажа хэрэглээд байбал, үшөөл үндэр бүтээсэ туйлаха арга боломжо бии гэжэ ойлгоо hэмди. Модо отолходоо, харин зурууд хэрэглэхэ хэрэгтэй бологдоно. Тэрээнгүйгөөр 1.5 халаанай гуримаар хүдэлхэдэ ямаршье ашаг үрэ байхагүй. Бидэнэр ямаршье участогта хүдэлөө hаа, харин зурyyдаар модо унагаанабди.

Манай леспромхозой бүхы бага комплексно бригаданууд 1.5 халаанай гуримаар хүдэлдэг болоо. Урдань ойдо табан хүнhөө бүридэhэн 17 бага комплексно бригада хүдэлдэг hаа, мүнөө найман хүнhөө бүридэhэн 8 бригада хүдэлнэ. Хэдэн олон хүн энэ ажалhаа сүлөөлэгдэжэ, бэшэ ажалда табигданхай. Урдань леспромхоздо тоологдодог трактор бүридэ жэлдээ 9.8 мянган кубометр модон бэлэдхэгдэдэг hаа, мүнөө 19 мянган кубометртэ хүргэгдөө.

И. Н. Белохатюковой даадаг бригадын хүдэлмэрилшэд хуушанайхяараа нэгэ халаан соо хүдэлнэ. Эдэнэрэй хүн бүхэниинь сүүдхэдээ дунда зэргээр 17—18 кубометр модо бэлэдхэнэ. Харин бидэнэр 21—22 кубометртэ хүргэдэг байнабди. Энэ бүхы тоо, баримтануудые хараад үзэхэдэ, шэнэ аргаар модо бэлэдхэхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай хэрэг гээд hанагдана. Теэд «Забайкаллес» комбинадай бэшэ леспромхозуудта мүнөө болотор 1,5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэхэ арга хэрэглэнгүй байhан юм. Үнгэрhэн жэлэй октябрь hара соо манай леспромхоздо республикымнай модошод сугларжа, түрүү дүй дүршэлэй hуралсаа үнгэргэhэн юм. Энэ hуралсалда «Забайкаллес» комбинадай хүтэлбэрилэгшэд, леспромхозуудай главна инженернүүд хабаадалсажа, манай ажал хүдэлмэритэй hайса танилсаа бэлэй. Модо бэлэдхэхэ шэнэ аргыемнай ехэ hайшаажа байгаад hэн.

Юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй түрүүшын үдэрhөө «Забайкаллес» комбинадай леспромхозуудай 60-аад бага комплексно бригаданууд 1,5 халаанай гуримаар модо бэлэдхэжэ эхилээ. Энэнь ехэ hайшаалтай гээд hанагдана. Шэнэ юумэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэ, зарим тэды бэрхэшээлнүүд дайралдадаг гээшэл бээзэ. Энэ бүхы бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабажа гарабал, республикымнай модошод бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэжэ шадахал даа.

Минии даадаг бригадын коллектив табадахи жэлээ 1,5 халаанай гуримаар хүдэлнэ. Трактористнар А. И. Зеленов, О. Г. Воробьев гэгшэд олон жэл соо ойдо хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй болоhон зон. Тракторайнгаа дутагдалнуудыень саг дары усадхадаг. Тэдэнэй гэмээр тракторнууд миин байхаяа болинхой. Бидэнэр сүүдхэдээ 150—160 кубометр модо бэлэдхэнэбди. Үнгэрhэн жэл соо 37 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаряа 42500 кубометртэ хүргөө hэмди. Юhэдэхи табан жэл соо 140 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ даабаритай hэмди. Мүнөө дээрээ 130 мянган кубометр модо бэлэдхээд байнабди. Үшөө гурбан hара соо эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлөөд, май hара соо юhэдэхи табан жэлэйнгээ даабари дүүргэхэ хүсэлэнтэйбди. Дүүргэхэшье байхабди.

Бидэнэр юhэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ 40 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр социалис уялга абаа hэмди. Январь hара соо 3.800 кубометр модо гүрэндэ тушаагаабди. Энэ хэбээрээ хүдэлжэ байгаа hаа, урдаа табиhан зорилгоёо бэелүүлхэ бээзэбди. Саашадаа 1,5 халаанай гуримаар хүдэлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ модо бэлэдхэхэ арга боломжотойбди.

В. ЩУКИН,
Хурамхаанай леспромхозой бага комплексно бригадын бригадир.

ЖЭЛЭЙ ДҮН ЮУ ХАРУУЛААБ?

ХЭРЭГЛЭГДЭЭГҮЙ НӨӨСЭНҮҮД

Колхозой тоосоото суглаанhаа

Мухар-Шэбэрэй аймагай колхозуудта тоосоото суглаанууд боложо захалба. Һаяхан иимэ суглаан «Родина» колхоздо үнгэргэгдэжэ, правлениин түрүүлэгшэ К. Л. Белоусов, шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ М. М. Евсеев гэгшэдэй тоосоото элидхэлнүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Правлени энэ суглаандаа яhала hайнаар бэлэдээ. Жэлэй дүнгүүд уридшалан бригада, фермэ, механизаторнууд болон коммунистнуудай хамтын суглаанууд дээрэ үргэнөөр харагдажа, дутуу дунданууд, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд элирүүлэгдээ, саашанхи зорилгонууд зүбшэгдөө, угтамжын түсэбүүд абтаа. Тиимэhээ тоосоото суглаандаа колхознигууд эдэбхитэйгээр хабаадажа, правлениин, шалгалтын комиссиин хүдэлмэриие али бүхы талаhаань эрилтэ ехэтэйгээр шүүмжэлэн шэнжэлээ, тусхай сэгнэлтэ үгөө.

Правлениин тоосоон дотор үйлэдбэриин коллектив, бухгалтери, мэргэжэлтэн бүхэнэй жэл соо хэhэн хүдэлмэриин дүнгүүд, дутагдалнууд, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдээ, тобшолол хэгдээ.

«Родина» колхоз эдэлжэ байhан газар, хүдэлмэрилшэ хүн зонойнгоо тоогоор дундуур хэмжээнэй ажахы байбашье, тариан, мал ажалай продуктнуудые ехээр абажа, гүрэндэ худалдадаг, олзо доход горитой оруулдаг, шанга шадалтай болоhон колхоз юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларилай бэрхэтэй байбашье, аймагай бусад колхозууд сооhоо экономическа талаараа эгээн hайн үрэ дүн туйлаа. Жэшээнь, 136.000 түхэригэй сэбэр олзо оруулаа. Үйлэдбэриинь ашаг үрэ үгэсэ 14,8 процент болоо.

Хара-шэбэрэйхидэй гол омогорхолынь тариан ажал. Тэдэнэр гектар бүриhөө баян ургаса хуряажа, энэ hалбариhаа жэл бүри дунда зэргээр 400 таран түхэригэй олзо оруулаа. Эндэхид гектар бүриhөө дунда зэргээр жэлдээ 14,5 центнер орооhо хуряана. Үнгэрэгшэ жэлдэ артелиин тарилшад, механизаторнууд яhала hайнаар ажаллаа. Бүхы таряанайнгаа 80 гаран процентые мүндэртэ сохюулбашье, поли дээрээ монсогоршье орооhо гээхэгүй гэhэн уряа доро хүдэлжэ, гектар бүхэнhөө 10,1 центнер орооhо хуряагаа. Тиигэжэ тариан ажалhаа 35.000 түхэригэй сэбэр олзо оруулаа. Гадна өөhэдыгөө хүсэд хүрэхэ үрэhэ хүрэнгөөр хангаа, адууhа малдаа бардам тэжээл бэлэдхэжэ абаа.

Гурбан жэлэй түсэбhөө үлүү 511 центнер hүн, 367 центнер мяхан, 40 центнер нооhон худалдагдаа. Гүрэндэ тушаалгаар табан жэлэй даабари бэелүүлхын тулада үлдөөшэ хоёр жэлдэ гектар бүриhөө 20 центнерhээ бага бэшэ ургаса хуряаха гэжэ эндэхид шиидэнхэй.

Газар тариалан эрхилхэ талаар ажахын тариашад, механизаторнууд баян дүршэлтэй, өөhэдын онол аргатай. Гэбэшье дутагдал үшөөл олон. Энээн тушаа суглаан дээрэ шанга хөөрэлдөөн болоо. Тракторна бригадануудта ургасань адли бэшэ. Хэрбээ 1-дэхи бригадынхидай гектар бүхэнhөө 10,2 центнер таряа хуряажа байхадань, 2-дохи, 4-дэхи бригадынхид тэрэнээ 4,2—9,8 центнертэ хүргөө.

Бүхы дутагдалаа мүндэртэ ашаха эрхэгүйбди. Газраа муугаар хахалнабди, агротехникын заабари хүсэд сахинагүйбди. 2-дохи бригадын тариалан мүндэртэ ехээр сохюулаа. Гэбэшье энэнь гол шалтаг бэшэ. Ушарынь хадаа тэдэнэр hолоомоёо бултыень суглуулжа абадаггүй, намарай эртын паар багаар хахална. Хабар hолоомын узуур хахалжа, тарилга хэхэдэ, хаанаhаа баян ургаса абтахаб. Жэшээнь, 3-дахи тракторна бригадын тариалан хүршэ «Искра» колхозой 4-дэхи бригадын газартай зэргэлээд юм. Теэд хүршэнэрэйнгөө гектар бүриhөө 21,8 центнер ургаса абажа байхадань, тэдэнэр хахадhаань бага ургаса хуряана. Ушарынь гэхэдэ, газараа муугаар элдүүрилнэ, голодоhо гаргана. Полиин ехэнхи хубинь буртаг үбhэндэ дарагдаа. Картограммын ёhoop поли бүхэндэ хэды шэнээн үтэгжүүлгэ оруулха эрилтэнь хүсэд сахигданагүй. Пропашной ургамалнуудта анхарал hуладаа. Табан жэлэй түсэбэй хуби заяа тодорхойлхо мүнөө жэлдэ агротехникын бүхы эрилтые гүйсэд сахиха, даалhан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандаха зэргэтэйбди гээд механизаторнууд С. Е. Ушаков, Г. И. Варфоломеев, главна агроном Н. Л. Шайдуров гэгшэд шүүмжэлэл хээ.

Мал ажал эрхилэлгэдэ горитой дутагдалнууд үзэгдэнэ. Ниитын малай тоо олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар мүртэй амжалта туйлагдаадүй. Жэл соо үнеэн бүриhөө hү hаали 242 килограммаар, хонин бүхэнhөө нооhо хайшалга 0,9 килограммаар доошолоо. Колхоз гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха жэлэй түсэб, даабари дүүргэжэ шадаагүй. Һүн ажахыда 43.8 мянган түхэригэй гарза оруулаа. Үнгэрhэн зун, намарай hарануудта малай эдихэ юумэн хэзээ хэзээнэйхиhээ hайн байгаа. Тэжээлээр дуталдаабди гэхэ шалтаг байгаагүй. Теэд hаали юундэ доошолооб? Үнеэд олоор hубайрна, тугал гарзална, үүлтэр hайжаруулгын хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, hаалишад, үхэр адуулагшадай дунда эмхидхэлэй болон ниитэ ойлгуулламжын хүдэлмэри hула, зоотехническэ hуралсал, мүрысөөн мүртэйгөөр эмхидхэгдээгүй. Зарим hаалишад С. Я. Кадырова, Г. М. Иванова, З. М. Петрякова гэгшэдэй үнеэн бүриhөө 2151—2405 килограмм hү hаажа байхадань, адли эрхэ байдалда ажалладаг хорин hаалишад түрүүшүүлhээ 400—350 килограмм hү үнеэн бүриhөө багаар hаагаа. Фермын 24 hаалишадай миин дүрбэниинь 2000 килограммhaa дээшэ гаргажа шадаа.

— Колхоздомнай дээдэ hургуулитай хоёр зоотехник бии. Гэбэшье малай үүлтэр hайжаруулха ажал хэгдэнэгүй. Һайн үүлтэрэй 98 гунжадые худалдажа абаhaар гурбан жэл боложо байнабди. Тэдэнhээ абтаhан эмэ тугалнууд йлгагдажа, тусгаар харууhалагданагүй. Тиихэдэ өөhэдтэмнай 2.000 килограммhaa дээшэ hү үгэдэг үнеэд бии. Тэдэнэй эмэ тугалнууд мүн лэ илгагдангүй, олон тугалнуудтай худхалдашанхай. Нарай тугалнууд олоор гарзална. Зуун үнеэдhээ 30 тугал дутуу абтаа. Бүхыдөө 150 үнеэд hубайраа. Тиигэжэ мал ажалда 136.000 түхэригэй гарза хэгдээ, — гээд hаалиин фермые даагша В. Ф. Варфоломеев шүүмжэлэл хээ.

Правлениин, шалгалтын комиссиин тоосоонуудые, суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн хүнүүдые шагнаад байхада, үйлэдбэриин участок бүхэндэ бии байhан нөөсэнүүд дүүрэн хэрэглэгдэнэгүй, ажалай журам hула гэжэ элирнэ. Экономистнууд, түсэблэгшэд абтаhан продукциин үнэ сэн хямдаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар мүртэй хүдэлмэри хэнэгүй, фермэ, гүүртэ, бригада, мастерскойнуудта үсөөн ошоно, колхознигуудай ажалаар hонирхоногүй. Тиимэhээ абтаhан центнер продукциин өөрынь үнэ сэн дээгүүр. Жэшээнь, центнер hү абалгада 28 түхэриг гаргашалагдаа, гүрэндэ 22 түхэригөөр худалдана. Тиигэжэ центнер hүн бүридэ 6 түхэриг гаргаша хэгдэнэ.

Зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй, зарим малшадай даалhан ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг байhанhaa мал олоор гарзалаа. Бүхыдөө жэлэй туршада малай гарзалха ушарhaa ажахы аяар 200.000 түхэригэй хохидолдо ороо.

Залуу мал шахан таргалуулха талаар горитой дутагдал элирбэ. Эбэртэ бодо мал тус бүридөө 275 килограмм, гахай — 88 килограмм, хонин 27 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдаа. Туранхай мал тушааhанhaa колхоз 58.000 түхэриг дутуу абаа.

Эбэртэ бодо малай … даагша И. А. Ива… хэлэхэдээ, тушаагда… нуудаа сентябрь, окт… рануудта байлгажа, … жээл дээрэ шахажа … гүйбди. Байра ба… хүйтэн. Үбэлэй хүйт… дышье ехэ тэжээл … залуу малай шэгн… наhанда хүрэмөөр … нэгүй. Олон мал … промышленна аргаар … таргалуулха томо ф… риха шухала гээд т… радхаба.

Ажахын гахайша… олоор үсхэбэрилжэ, … hалбариhaa олзо до… бүри ехээр оруулда… hоор үнинэй. Гүрэнд… дагдаhан бүхы мяха… процентнь гахайн мя… лодог. Үнгэрэгшэ жэ… хайн фермын ко… 127.000 түхэригэй … зо оруулаа. Хэрбээ… байдалайнгаа уужам … hаа, жэлдээ 3.000 … hээ бага бэшэ хямда… гахайн мяха тушаа… боломжотой. Гэбэш… арга боломжо хүсэд … лэгдэнэгүй. Ушарын… бии байгаа зөөри, хү… сэд бодомжолжо … гахайн фермэ үргэд… жэ шиидэ. Барилг… саг соонь бэлдэнгү… шан байрын палааха… жархёо. Тиигэжэ уйт… тон, муухай байрад… шоонхонууд харууhа… баатай болоо. Энээнь… жалан, 900-гаад по… үхөө. Гадна фермэдэ … журам hула. Гахайш… ажалдаа ерэнэ, эртэ … ябашана. Фермые … И. Ц. Доржиев эрь… гатай хандана гээд … дээрэ шүүмжэлэл хэ…

Табан жэлэй тодор… жэлдэ гектар бүри… центнер таряа, эды… үбhэ, 120 центнер … ха, 200 центнер ку… 140 центнер овощ, … центнер куузику … үнеэн бүриhөө 2.00… грамм hү, хонин бү… 3,5 килограмм нооhо … гэhэн уялга абаад, … «Коммунизм» колхо… циалис мүрысөөндэ …

Б. ЖАМБА…

Онохойн совхозой залуушуулда механизаторай мэргэжэл олгохо бүгэдэ ниитын hуралсал hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Эндэ жэл бүри 20—25 хүн энэ hургуули дүүргэжэ гарадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ. совхозой главна агроном Ю. Г. Седунов агротехникээр хэшээл үнгэргэжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ЭЭЛЖЭ ЭТЭ СЕМИНАР

Аймагай колхоз, совхозуудhаа, промышленна предприятинуудhаа, эмхи зургаануудhаа ерэhэн пропагандистнар Гусиноозёрск хотодо сугларжа, ээлжээтэ семинараа үнгэргэбэ. Энэ семинар тон hонирхолтой байгаа.

КПСС-эй райкомой секретарь С. Д. Ринчинов «Юhэдэхи табан жэлэй гурбан жэл соо аймагай арадай ажахын хүгжэлтын зарим тэды дүнгүүд болон аймагай партийна организациин бэелүүлхэ саашанхи хараа зорилгонууд», экономикын эрдэмэй кандидат С. И. Шулунов «Социалис ба экономическа интеграци», геологи болон минерологиин эрдэмэй кандидат В. Е. Викулов «Буряад ороной байгаалиин баялиг болон тэрэниие ашаглалга», экономикын эрдэмэй кандидат Ц. Б. Балданов «XXIV съезд дээрэ баталагдан абтаhан хүдөө ажахые хүгжөөлгын комплексно түсэб», политическэ hуралсалай кабинедые даагша П. И. Собянин «Партийна политhуралсал тухай» гэhэн темэнүүдээр hонирхолтой лекцинүүдые уншаба.

Энэ семинар дээрэ аймагай пропагандистнарай бэелүүлхэ хараа зорилгонууд элирүүлэгдээ.

Д. ЦЫДЫПОВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таhагые даагша.

ҺАЙН ҮҮСХЭЛ

БЭШҮҮР. (Телефоноор абтаба). Бага-Хүнн нютагта болоhон партийна суглаан дээрэ партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаhан Хандалга ба хүдөөгэй интеллигенциин зорилго гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. «Победа» колхозой партийна комитедэй секретарь Г. П. Смолин элидхэл хээ.

Шэнэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ колхозой гэшүүдэй абаhан түсэб, уялганууд тухайда нүхэр Смолин хөөрэжэ үгэбэ. Һү, мяха, таряа, нооhо болон бусад зүйлнүүдые ехээр абажа, гүрэндэ худалдаха хэрэгтэнь хүдөөгэй интеллигенциин үүргэ тухай саашань тогтожо хэлэбэ.

Удаань эндэхи дунда hургуулиин багшанар, үхибүүдэй байшангай, соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд үгэ хэлэhэн байна. КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, хүдөөгэй ажалшадай социалис уялгануудаа бэелүүлхэ хэрэгтэ туhалхаар бэлэн байhанаа эдэнэр мэдүүлбэ. Хүдөөгэй ажалшадай дунда политическэ, хүмүүжүүлгын, соёлой хүдэлмэри улам шангадхаха, шефскэ хүдэлмэри hайжаруулха гэжэ эдэнэр нэгэн дуугаар шиидхэбэ. Иимэ үүсхэлтэйгээр аймагайнгаа интеллигенцидэ хандаха гэжэ хэлсэбэ. Энэ хандалга соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, «Победа» колхозой ажалшадай дунда ниитэ политическэ, соёлой хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, колхозойнгоо ажалда али болохоор туhалха...»

Дүрбэн ондоо шэглэлтэйгээр лектори эмхидхэхэ, hайн шанартайгаар 300 лекци энэ жэлдэ уншаха, колхозой үйлэдбэриин бүхы участогуудта ниитэ политическэ хүдэлмэри ябуулха, тогтоогдоhон үдэрнүүдтэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ, концерт, наада харуулха, ханын газетэ, сахилгаан хуудаhа, дайшалхы хуудаhа ходо гаргаха уялга эдэнэр абаба. Полевой стануудта, hаалиин фермэдэ, хонишодой отарануудта шефскэ туhаламжа үзүүлхэ юм. Хүдөө ажахын хүдэлмэриин халуун хаhада—үбhэ хуряалгын үедэ хүн бүхэн 5 үдэр соо хүдэлхэ, 1000 центнер набшаhата тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряалгын үедэ орооhо таряа сэбэрлэлсэхэ гэжэ эндэхи интеллигенци уялга абаа. Мүн тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ юумэ хэхэ юм. Модо hуулгаха, ашаглалгада үгтэхэеэ байгаа соёлой ордоной хажууда сэсэрлиг түхеэрхэ болонхой. Хамтадаа хоёр мянгаад модо hуулгаха юм. Медицинын, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, малшад, таряашадые улам hайнаар хангадаг болохо.

Эндэхи интеллигенци колхознигуудай, эндэхи ажалшадай дунда политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Энэ үбэлэй эхинhээ эдэнэр малшадта долоо удаа гараhан байна. Харуулан ойлгуулха агитаци эндэ яhала hайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Бага-Хүнн тосхоной интеллигенциин энэ үүсхэлые КПСС-эй Бэшүүрэй райком hайшаагаад, хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэжэ дэмжэхэ, политическэ хүдэлмэри шангадхаха гэжэ партийна организацинуудые уялгалба.

И. ИСТОМИН,
КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой пропаганда, агитациин таhагые даагша.

ҮНДЭР ШАГНАЛДА ХҮРТЭГШЭД

ХАНДАМЫН ХУБИ ЗАЯАН

ОЧЕРК

АВГУСТ hара hэн. 1960 он тиихэдэ байгаа. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ hургуулида ороhон хэдэн хүбүүд, басагад ехэл баяртайнуудбди. Хамтын байрын нэгэ таhалгада сугларaад, хүхилдэжэ, хөөрэлдэжэ hуубабди. Тиигэжэ hуутараа, нютаг нютагай дуу дуулая гэлдэн, хэнhээ эхилхэ гээшэбибди гэжэ нэгэ хэды тоособобди. Дуу дуулажа бирахагүйшүүл гэдэргэ татанабди. Тииhээршье байтар дуунуудшье ханхинашаба даа. Ага нютагhаа ерэhэн нэгэ басаган ирагуу хоолойн аялга долгилуулан, иигэжэ дуулаба:

Аяархан Анааhаа
Хандама
Аржытар мэндээ зураад
табяа.
Арбаадхан үгөөрөө
хандажа,
Айхабтар яаралтай
уряал эльгээ.

Дуунай саашаа үргэлжэлхэ бүри тэндэ hуугаашад бултадаа ямар нэгэн уяхан мэдэрэлдэ абтаhан мэтэ, сэдьхэл зүрхэеэ хүдэлгэhэн шэнги, дуугүй болон байгаад hэн.

Хорниин аймагhаа ерэhэн хэншьеб намдуу байдалые таhалба:

— Манай Анаагай Хандама тухай бэшэгдэhэн дуун байна.

— Үгы, үгы. Манай Агын Хандама тухай бэшэгдэhэн дуун,— гэжэ тэндэhээ нэгэ басаган үндэгэшэбэ.

— Манай Булагта Хандама гэжэ басаган бии. Тэрэнэй нүхэдынь иигэжэ дуулададаг. — гэжэ хажуудам hууhан Хэжэнгэ нютагай Чисаанын хүбүүн Дугар Дашицыренов оролсобо.

— Юрэдөө, тэрэ арсалдаан дэмы байгаа даа. Нютаг нютаг бүхэндэ Хандама гэжэ нэрэтэй басагад олон бии. Энэ дуун бултандань зорюулагдаhан бэшэ гү?!

...Үнгэрэгшэ жэлэй намар Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозоор албанай хэрэгээр ябахадаа, ажахын түрүүшүүл, hаалишад, хонишод тухай hонирхобоб. Дээдэ-Худанай сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Дугар Дашицыренов (мүнөө Чисаанын совхозой парткомой секретарь) хэдэн хүнэй нэрэнүүдые дурдаба. Тэдэнэй тоодо, минии урда тээнь дуулаhан Хандама Буянтуевагай нэрэ оролсобо.

— Энэтнай эгээл түрүү hаалишантнай гү даа? — гэжэ би асуубаб.

— Тиимэ, тиимэ... Хандама Цыдыповна Буянтуева. «Хандама» тэжэ дуу мэдэхэ гүт? «Аяархан Анааhаа Хандама» гээд...

ХАНДАМА басагахан Загаhата тосхондохи Чисаанын hургуулиин зургаадахи класста hуража байгаа.

Хабарай саг. Үдэртөө наран игаана. Наруули газартахи саhан хайлаад, харгы дээгүүр, жалга, хотогор сооrуур уры болон урдана. Теэд үдэшын hэрюун жабарай буухалаар, мүльhэн гэнжэдэ урьхалагдаад, hарын бүрүүлхэн толон доро ялагашалдан байха юм.

Хандамын эжы Жибзема hамган хото муутай болонхой, эдеэ хоолhoo гараhан байгаа.

Амаралтын үдэр Булаг hуурихаа ерэhэн Хандама басагахан үглөөгүүр бодохо доо, эжыдээ иигэжэ хэлэбэ:

— Эжы, бишни hургуулияа орхиhуу. Шамайгаа haxихамни.

Эхэнь даруухан хоолойгоор иигэжэ харюусаа hэн:

— Басаган, бишни барагг байнаб. Һургуулидаа ошо даа. Дан хүлhөө буушоогүйб. Эдэгэнэ аабзаб.

...Хандамын хэшээлдээ hуужа байтар, классайнь үүдэ хэншьеб тоншобо. Багшань үүдэндэ ошожо тоншоhон тэрэ хүнтэй хэдэн үгэ андалдаад, hурагшад тээшэ эрьен хаража:

— Буянтуева, гара даа,— гэбэ

Хадааhан дээрэ hууhан мэтэ үндэгэшэhэн, юунэй болоhые тухайлhан Хандамын шурд гээд, үүдээр гарахадань, Булагай нэгэ хүн зогсожо байба. Тэрэ аалихан гүбэрбэ:

— Эжышни муу байна. Һургуулиhаа тараhаар ошоорой.

...Загаhата тосхонhоо Булаг hуурин хүрэтэр нилээд холо. Харахада, мээл, хажуудашни шэнги дүтэ байха юм. Теэд ябаад туршалши. Һайсахан алхалхаш. Тала газарта нимэл ха юм.

Хандама гүйдэлөөрөө шахуу Булаг тээшээ алхална. Басаганай алхашье тиимэ ехэ бэшэ. Яарахадань газар хорожо үгэнэгүй. Басаганай досоо ямаршьеб нэгэ хара турлааг орошоод байhан мэтэ түглынэ. Аминиинь дээрэ гарашанхай. «Эжымни, эжымни, гансахан хүмни! Яагаашье ехээр үбдөө гээшэбши? Баабаймнай баhал тиигэжэ үбдөөд, дүрбэн жэлэй саада тээ наhа бараа hэн» гэhэн бодолнууд басаганай толгой соо үйрэлдэн хүлгэнэ.

Хандамын гэртээ ерэхэдэ, түрэл гаралайхидынь сугларшанхай байба.

— Басаган, бэеэ бари. Эжыш муу байна.

— Хайшан гэхэбши, үбшэн хүрөө ха юм.

— Энэ басагаяа үншэрөөхэгүйбди.

Иимэ хөөрэлдөө Хандама ёhoop шагнаашьегүй, эжыгээ тэбэреэд унашоо hэн.

...1958 оной намар. Партиин Хэжэнгын райкомой гэр соо олон хүн сугларанхай. Мүнөөдэр — райкомой бюро. Аймагай хэдэн түрүү hаалишад, хонишод партиин гэшүүндэ абтахаяа эндэ ерэнхэй.

Бюрогой гэшүүдэй hууhан таhалгын үүдэ Хандама татан оробо. Партиин райкомой секретарь Петр Модонович Борголов басаганай мэдүүлгэ, намтарые уншаба, зууршалга хэhэн хүнүүдэйнь нэрэнүүдые дурдаба.

— Зай, басаган, хэдыдэхи жэлээ хонишоноор ябанаш? — гэжэ хэншьеб асууба.

— Гурбадахи жэлээ...

— Хэнтэй суг хони харанабши?

— Будажапов Даржаатантай...

Хандама басаганай оролдосотой, бэрхэ байhаниинь нилээд мэдээжэ болоhон байгаа. Ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, хонин hүрэгэй олошорхын түлөө hанаагаа зобожо ябадаг тухайнь нютагай зон, хүтэлбэрилэгшэд мэдэдэг hэн.

— Хандама Цыдыповна Буянтуевае Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн болгожо абаха, — гэhэн дурадхал нэгэн дуугаар абтаба.

ҮГЛӨӨГҮҮР эртэ. Булагай hаалиин фермэдэ үглөөнэй hаам түлэг дундаа. Жэрылдэн зогсоhон үнеэд буйлуулагдаhан тэжээл яаралгүйхэн жажалан эдинэ.

— Зоря, Зоря, бү хүдэлэ даа,—гэжэ Хандама Цыдыповна нэгэ ухаа үнеэнэй дэлэн бүлеэн уhаар угаагаад, дүмүүхэнээр аршана. —Барhамни, бэрхэш. Хүлеэжэ бү яда. Энэ бэеэрээ hаагаад орхихоб.

Һаам үргэлжэлhөөр. Хандама Цыдыповнагай хорин үнеэгээ hаажа дүүргээд, hүеэ тушаагаад, газаа гарахада, наран гаража байба.

— Мүнөөдэр сэлмэг үдэр болохонь. Хабарай шэнжэтэй болобол даа, — гэжэ

СОЁЛШОД—ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА

ТАЛЫН ХАРГЫНУУДААР

ХҮДӨӨГЭЙМНАЙ ажалшад юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ туйлаһанаа батадхажа, тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ хүдөө ажахын продукци улам ехээр абаха гэжэ шармайн оролдоно. Концертын зал, театрһаа холо хүдөөдэ ажаһуудаг хүн зонине соёл культурын талаар гүйсэд һайнаар хангаха гээшэ соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга болоно.

Республика доторнай энэ хэрэг хэр зэргэ ябуулагдажа байгаа юм гэжэ һонирхон, зарим аймгүйсэдкомуудай культурын таһагуудта хонходобобди. Хэдэн аймгүйсэдкомой культурын таһагай хүдэлмэрилэгшэд манай асуудалда иигэжэ харюусаа.

ХЯАГТЫН АЙМАГ. Аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша Н. Шахов:

— Аймагайнгаа ажахынуудые, малшадай буусануудые, худэлдэг газарнуудые дүрбэн ондоо бүлэг болгожо хубаанхайбди. Бүлэг бүхэнэй ажалшадые соёл культурын талаар хангаха зорилготой 4 автоклуб бии юм. Тэдэнэй нэгэниинь Хүдэри-Сомондо һуурижанхай. Нүгөө гурбаниинь Хяагта дээрэ байгаад, четверг бүхэндэ хүдөө гаража, малшадта кино, концерт харуулдаг юм. Тиихэдэ Тамир тосхондо концерт харуулдаг тусхай бригада байгуулагданхай.

Бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, абаһан уялгаа болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ оролдожо байһан, ажалшадайнгаа амжалта туйлаха хэрэгтэнь соёлой хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө хубита оруулхын түлөө тэмсэнэ.

ЗАХААМИНАЙ АЙМАГ. Аймгүйсэдкомой культурын таһагай инспектор нүхэр Т. Норбоева агитбригадануудай, автоклубуудай ажал хүдэлмэри тухай иигэжэ хөөрэбэ:

— 14 агитбригада, 3 автоклуб аймагай малшадай эрилтэ хангаха талаар горитойхон хүдэлмэри хэжэ байна. Үнгэрэгшэ 1973 ондо агитбригадын, автоклубай хүдэлмэрилэгшэд малшадай хүдэлдэг бүхы газарнуудаар, ажахын түб тосхонуудаар, культбазанууд болон хүдөөгэй стан дээгүүр ябажа, малшад, хүдэлмэришэдтэ олон тоото концерт харуулаа, лекци уншаа. Санагын, Баянголой, Михайловкын агитбригаданууд илангаяа һайнаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэмээр. Мүн Мэлын агитбригада муу бэшээр хүдэлмэриеэ ябуулна. Һаяхан энэ коллективэйхид гурбан совхозой малшадта хэдэн концерт харуулаа.

Агитбригадын хүдэлмэридэ залуушуул олоороо хабаадалсана. Совхозой бухгалтер Света Дамбаева, тракторист Михаил Шойдонов, комсорг Валерий Шагдуров болон бусад эдэбхитэйгээр энэ хэрэгтэ оролсоно. Агитбригада өөһэдын тусхай графигаар хүдэлдэг юм.

Гурбан автоклуб долоон хоногтоо гурба дахин хүдөө гаража, малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргалсана, ном тараана.

Мүн манай аймагта комплексно бригаданууд байгуулагданхай. Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, библиотекарьнууд, фельдшер, лекторһээ, уран һайханай бүлгэмэй гэшүүдһээ бүридэһэн энэ бригада һара бүхэнэй 14-һөө 22 болотор хүдөөгэй малшад, хонишодой байрануудта ошодог юм.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГ. Аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша Н. Дамиранов:

— Хоёр автоклуб, нэгэ вагон-клуб малшадай культурна эрилтэ хангаха хэрэгтэ хабаадалсана. Тиихэдэ соёлой ордон бүхэндэ тусхай концертнэ бригада, бүлгэм байгуулагданхай. Гэбэшье долоон хоногтоо нэгэ дахин — четверг бүхэндэ хүдөө гараха зорилготой аад, зарим ушарта таһалдахаяа һанана. Новоселенгинскын, Загустайн соёлой ордонууд һайнаар хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэмээр.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо малшадые соёл культурын талаар хангаха хэрэг яһала һайнаар табигданхай. Эндэ дүрбэдэхи жэлээ комплексно бригада хүдэлжэ байна.

Малшадай хүдэлдэг газар бүхэндэ тусхай дэбтэрнүүд бии. Энэ дэбтэр дээрэ автоклуб гү, али концертнэ бригада ерэхэдээ, хэдынэй үдэр ямар концерт харуулһанаа, юун тухай лекци уншаһанаа тэмдэглээд ошодог.

* * *

АГИТБРИГАДАНУУД, автоклубууд... Комплексно бригада гээшэ малшадай эрилтэ гүйсэд һайнаар хангаха эгээл һайн бүлэг болоно гэжэ һанамаар. Юуб гэбэл, ганса нэгээрээ малшадай бууса эрьеһээр байтар саг ябашаха ха юм. Тиигээдшье хэн хонишоной хэдыдэ концерт хараха, лекци шагнаха сүлөөтэй байхань мэдэгдэнэгүй. Тиимэһээ ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй, парторганизациин секретарьтай хэлсээд, дүтэ дүтэ байрлаһан малшадые нэгэ таарамжатай зохид газарта гү, али культбазада суглуулбал, бүришье зохид байжа болохо һэн.

Мүн малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөө үргэнөөр харуулха тон шухала. Малшадай туйлаһан, амжалта, хэһэн ажалайнь дүнгүүдые, дутуу дундатай һаань, тэдэниинь элирүүлхэ хэрэг соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй бага бэшэхэн уялга болоно.

ТОДИЛОГДООГҮЙ БЭШЭГЭЙ МҮРӨӨР

„ҺАЙЖАРУУЛХААР БОЛОО“

Иимэ гаршагтай бэшэг манай газетын редакцида январиин 28-да ороһон юм. Захааминай аймагай Далахай нютагай магазинай наймаалагша М. Цыренова худалдаа наймаанай гурим эбдэнэ, сүүдхын ямаршье сагта архи худалдажа, хамтын ажалда һаад ушаруулна. Тус магазинда эдеэ хоолой зүйлнүүд хомор байдаг, магазининь орой нээгдээд, сагһаа урид хаагдашана гэжэ тэрэ нютагай бүлэг залуушуул гомдолтойгоор бэшэһэн байгаа.

Тэрэ бэшэгэй мүрөөр хэмжээ абахын тула Утаата-Далахайн сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ газетын редакци хандаа һэн.

«Бэшэг соо дурсагдаһан баримтануудые шалгажа үзэхэдэ, зарманиинь тон зүб гэжэ элирүүлэгдээ. Шалгалтын дүнгүүд сомоной Соведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ харагдаба. Тэрэ заседанида хүдөөгэй худалдаа наймаанай нэгэдэлэй бүхы хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаһан байна. Далахай нютагай магазинай хүдэлмэри һайжаруулха талаар зохихо хэмжээн заседани дээрэ абтаба. Наймаалагша М. Цыреновада һануулга хэгдэһэн байна» гэжэ Захааминай аймагай Утаата-Далахайн сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Ш. Ванчиков редакцида һаяхан мэдээсэбэ.

Таниие ямараар ханганаб?

МАГТААЛТАЙ

...рһатын рыбкоопой автолавкын жолоошон наймаалагша Цыден-Дамба Доржиев арбан жэлһээ үлүү «Юбилейный» совхозой малшадые эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлээр хангаха хүдэлмэридэ...

...жэлэй дүрбэн сагта жолоошон Доржиев үүр хираанаар ... малшад тээшэ яара...

— Тиигээгүйдэ хаанашье үрдихэгүйш, илангаяа холын малшадта түрүүн хүрэхые оролдодогби, — гээд Доржиев хөөрэнэ.

Гансал иигэжэ оролдожо ябадаг хүн гүрэнэй түсэб жэлһээ жэлдэ үлүүлэн дүүргэхэ бэшэ аал? Үнгэрэгшэшье жэл Цыден-Дамба 71 мянган түхэригэй эд бараа худалдаха аад, аяар 97.383 түхэригэй юумэ худалдажа, дахинаа район соогоо түрүү һуурида гараһан байна.

«Юбилейный» гэжэ совхозой малшадшье нүхэр Доржиевые хүндэлдэг, хүлеэдэг болошонхой юм. Юуб гэхэдэ, Доржиевай автолавка малшадта шухала хэрэгтэй эд бараагаар ходо элбэг ябадаг гээшэ.

— Ерэхэ жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэжэ шадахаб, — гээд Цыден-Дамба хэлээ һэн.

Малшадта магтаалтай болоһон нүхэр Доржиев энэшье удаа хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэхэ байха гэжэ этигэмээр даа.

В. БАЙБОРОДИН.
Ярууна.

...АБА ШАДАЛАА ХАРУУЛНА

Улаан-Үдэ хотын ажалшадые, элдэб олон предприяти болон организацинуудые түрүүлэн хангаха гэһэн шухала зорилго гортопой урда табигдана. Тиимэһээ тус организациин хүдэлмэришэд ... харюусалга ехэтэй ... хандадаг. Түмэр замаар ... ерэдэһан модо саг дары буулгажа, түлеэн болгодог. ... хэдэн жэл соо вагонуудһаа модо буулгаха, ... хахалха хүдэлмэри ... оньһожоруулагдаа. ... тонно ашаа үргэдэг ...-1 маркын кранууд гортопой складуудта бии ... Модо тайраха ехэ ... үйлэнүүд хүдэлмэришэдэй ... ехэ яһала хүнгэдхэнэ. ... гортопой складууд ... 180-яад хүдэлмэришэн ... хүдэлдэг байгаа. Шэнэ ... техникэ хэрэглэдэг ... хүдэлмэришэдэй ... 120 болотороо үсөөрһэн ...

... А. Волчков, Т. И. ... гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг комплексно бригаданай коллективүүд үндэр ... ажалаараа үнинэй ... суурхажа байна. Петр Алексеевич Волчков залуу наһанһаа эндэ хүдэлнэ. Олон жэл модо үйлэдбэрилхэ ажалда хүдэлжэ, ... дүршэл шадабаритай ... хүн юм. Тэрэнэй ... хүдэлмэрилдэг бригадада 35 ... хүдэлдэг.

... бригадын коллектив ... юһэдэхи табан жэл соо ... бүтээсэ туйлаһан. Энэ ... тэдэниень парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, ... бригадир Петр Алексеевич ... Волчковые Ленинэй орденоор шагнаһан юм. Эдэнэр

СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулан абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, «СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ бригада» гэһэн нэрэ солодо хүртэһэн.

Улаан-Үдын гортопой хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлжэ гараа. Хараалагдаһан түсэбһөө гадуур ажалшадта 5 мянган түхэригэй түлишэ худалдагдаа. Ажалай бүтээсэ 8 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байха юм.

— Үнгэрһэн жэл соо ажалшадтаа 67,5 мянган кубометр түлеэ, 50 мянган тонно нүүрһэ худалдаа һэмди. Дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ бүри ехэ түлеэ худалдахаар уялга абачхайбди, — гэжэ гортопой директор М. А. Нихлапов хөөрэжэ байгаа һэн. Эдэнэр байгша оной январь һара соо 10 мянган кубометр түлеэ ажалшадта худалдажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. КПСС-эй Железнодорожно райком энэ туйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг барюулба. Эдэнэр үнгэрһэн жэлэй декабрь һарын дүнгөөр Буряадай түлишын промышленностиин управлени соо хоёрдохи һуури эзэлһэн юм.

Үдэрэй сайлалгын урдахана гортопой нэгэдэхи складта хүрэжэ ерэбэбди. Петр Алексеевич Волчковой бригадынхид хүдэлжэ байба. Зариманиинь вагонуудһаа модо буулгана. Нүгөөдүүлынь модо тайраад, хахалаад, ябталан табинад. Бултадаа шуумгайхан хүдэлнэ.

— Халаанай эхинһээ 60 кубометр модо үйлэдбэрилөөбди. Үдэшэ болотор үшөө 70 кубометр модо тайража хахалаад сомоходби, — гэжэ бригадир, Ленинэй орденой кавалер Т. А. Волчков хөөрэнэ.

Улаан-Үдын гортопой хүдэлмэришэд ажалшадай эрилтые хангаха талаар һүүлэй сагта нилээд ехэ ажал хүдэлмэри хэлэн байна. Ажалшадай захиһан түлеэн саг болзор соогоо газаань буулгагдадаг болоо. «Беларусь» маркын долоон трактор, гурбан автомашина үдэр бүри ажалшадай захилаар түлеэ шэрэнэ. Эдэнэр дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ бүри һайнаар хүдэлхэ гэһэн хараа зорилготойгоор социалис уялга абаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдын гортопой хүдэлмэрилэгшэд ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЖАЛДАА ДАДАНА

Зургаан жэлэй саана Ленинград хотын техническэ мэргэжэл олгодог хэдэн училищи туршалга хэнгээ, һуралсалай түсэбүүдые хубилгаһан байна. Тэрэ училищинуудта мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэдые бэлдэдэг ПТУ-да абтаһан эдиршүүл гурбан жэлэй программые шудалаад, мэргэжэл олохын гоо хажуугаар дунда һургуулитай болоҗо гараха.

Энэ туршалга өөрыгөө харюулаа гү?

— Гүйсэд харюулаа, — гэжэ арбадахи ПТУ-гай директор Николай Зазнобин тоолоно. — Гансал манай училищида мянгаад үхибүүд мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэд болоо, эрдэмэйнгээ талаар дунда һургуулида һураһан үетэнһөө доротохоор бэшэ. Минии мэдэжэ байһаар, тэдэнэй нэгэниинь шье өөрынгөө шэлэһэн замые буруу гэжэ тоолодоггүй.

Училищида хүмүүжүүлэгдэжэ гарагшад юун гэжэ бододог хаб? — 2-дохи курсада һурадаг, ерээдүйн мүлигшэ Мария Иванова:

— Һурахада ехэ һонин. Лаборатори, мастерскойдо мүнөө үеын станогууд бии — тэдэниие һургуулида харадаггүй байгааб. Бидэ нээрээ заводто хүдэлһэндэл адляар эндэ хүдэлнэбди.

Лена Егорова радиохабсаргагшын мэргэжэл шэлээ, тэрэ 1-дэхи курсада һурадаг:

— Мүнөө Ленинградта олон мянган үхибүүд мэргэжэл олохотоё хамта дунда һургуулитай болоно. Манай харгы училищиһаа эхилнэ, энэ тон зүб зам гэжэ би этигэнэб.

10-дахи ПТУ-гай директортэ дахин асуудал табигдаба.

— Эдиршүүлые училищи руу нэн түрүүн юун татанаб?

— Энэ асуудалые нүгөө талаһаань хараябди. Һургуули дүүргэжэ гарагшадта мүнөөдэр юун дутанаб? Эрдэм ухаан? Тиимэл юумэнь лэ элбэг ха юм. Харин наһанай дүршэл, бэеэ даанги байдал багадана. Үхибүүд һургуулияа дүүргэһэн хойноо, өөрынгөө зам оложо ядадаг, заримдаа алдуу гаргадаг, харин техническэ мэргэжэл олгодог училищида һураһан үетэн нүхэдынь бэеэ даанги байдаг. Ажалай дүй дүршэл мэдэнхэй, өөрынгөө шадалые мэдэрэнхэй, элдэб ушарнуудта һураггүй дүршэлтэй болоһон байдаг.

— Училищи һургуули хоёрые дүүргэһэнэй һүүлээр энэ онсо илгаанууд тэрэ зандаа байдаг гү?

— Социологуудай шэнжэлгээр гэршэлһүү. ПТУ-гай һурагшадай хуби заяае һургуули дүүргээд, сэхэ заводто ерэһэн үхибүүдтэй сасуулжа, социологууд эдэ жэлнүүдтэ манай журналые ехэ анхаралтайгаар ажагладаг байна. Тэдэнэй шэнжэлгэ иимэрхүүл даа. Училищи дүүргэжэ гарагшадай дунда ажалдаа мэргэжэнги хүдэлмэришэд олон. 51 процентнь үйлэдбэриин 4—6-дахи разрядай, тиихэдэ дунда һургуули дүүргэһэн һурагшад соо мини лэ 35,3 процентнь тиимэ шадабаритай болоһон байна. ПТУ дүүргэжэ гарагшадай дунда зэргын салин — 115,5 түхэриг, харин һургуулиһаа ерэгшэдэйхи — 105,3 түхэриг. Манай шабинар заводто түргөөр дададаг, ехэнхидээ бригадирнууд, мастернууд болодог, үйлэдбэриин хүтэлбэридэ, техническэ талаар зохеолгодошье эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тиимэ болохолоороо, мэргэжэл олгохын тула эмхидхэгдэһэн удаан болзорой һуралсал гүрэнэй зөөрине хии талаар гаргашалһан ушар бэшэ, харин хүдэлмэришэдэй кадрые бэлдэхэ талаар үрэ дүн ехэтэй, гаргашаяа харюулма сэнтэй онол арга мүн гээшэ. Дунда һуралсалтай ПТУ-нууд хадаа эрдэм бэлэдхэл, мэргэжэл шадабари олгодог һургуули.

— Залуу хүндэ үгтэһэн хүдэлмэришэнэй диплом гээшэ саашаа һуралгандань, инженерэй диплом абалгада һаад хэхэгүй юм гү?

— Тиимэ бэшэ, өөдөө ургаха хэрэгтэнь туһатай юм. ПТУ дүүргэжэ гарагшадай олониинь институдуудай үдэшын болон заочно таһагуудта һурана, тиигээд эрхимээр дүүргэгшэдынь ямаршье дээдэ һургуулиин үдэрэй таһагуудта орожо болохо. Имагтал урда жэлдэ манай 10-дахи ПТУ дүүргэгшэдэй (250 шахуу хүн) 62-ынь студентнэр болоо. Тэрэ тоодо 18 хүн институдай үдэрэй таһагта ороо. Тэдэнэр хадаа эрдэмтэй, һайн бэлэдхэлтэй инженер-мэргэжэлтэд болохо, юундэб гэхэдэ, анха түрүүн үйлэдбэритэй танилсалгаяа станогһоо, верстагһаа эхилһэн зон.

— «Электроприбор» заводто 10-дахи ПТУ-гай дипломтой хүдэлмэришэдтэй захаһаа ушаржа болохо юм, — гэжэ Зазнобин хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ, — манай шабинар хубаариин болоходо тэндэ эльгээгдэдэг. Надя Дынькова, жэшээлхэдэ, гурбан жэлэй саада тээ училищи дүүргээ. Манай шаби Ольга Дёмина 1972 ондо заводто ерээ. Эдэ хоёр басагад политехническэ институдай үдэшын таһагта һурадаг, цех соогоо эрхим хабсаргагшад болонхой.

Ленинградай техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай управлениин начальник Михаил Харитонов бидэнэй хөөрэлдөөе иигэжэ тайлбарилна.

— ПТУ хадаа залуу хүндэ ехэ арга боломжо олгоно. Училищи дүүргэгшэдые харьяата предприятинуудта хүлеэнэ, мэргэжэлээрээ хүдэлхэ арга олгохо, мүн аха нүхэдэй зүгһөө туһа хүргэхөөр бэлэн байдаг. Мэргэжэлэйнгээ талаар тэдэнэй ургалта, байра байдал тухайдань заводоорхин, цехээрхин оролдодог гээшэ. Харин тиихэдэ эдиршүүл училищида һураха үедөө дуунһан гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ байдаг.

— Жэл ерэхэ бүри, — гэжэ Харитонов нэмэнэ, — ажалай халаание бэлдэдэг һургуулинуудай материальна үндэһэн һуури бэхижэнэ. 1975 ондо Ленинградта 20 мянган хүнэй һууритай шэнэ һургуулиин 32 комплекс баригдажа, бэлэн болохо. Тиигээд манай городой олон заводууд үнэн дээрээ һуралсалай комбинадууд болонхой. Тэндэ хүдэлмэришэдые, мастернуудые, инженернүүд ба эрдэмтэдые бэлдэнэ. Завод шадар техническэ мэргэжэл олгодог училищинууд — түрүүшын табсан болоно. Һүүлээрнь техникумүүдэй филиалнууд, институдууд, «өөрын» аспирантура гээд лэ «һубариха» юм. Ажалдаа байгаад лэ, дүршэлтэй слесарь, түрүү конструктор гү, али эрдэмэй кандидат болоҗо болохо бшуу.

Техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Александр Булгаковта түгэсхэлэй үгэ үгтэбэ:

— ПТУ-да дунда һургуулитай, мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэдые бэлдэлгэ хадаа бүтэмжэгүй юумэн гэжэ һаяхан һанагдагша һэн. Харин мүнөөдэр техническэ мэргэжэлэй дунда училищинууд хадаа өөрыгөө баталжа, нэрэ хүндэтэй болоо. Хэрбээ табан жэлэй урда тээ залуушуулда мэргэжэл, үдэшын арбан нэгэн классай эрдэм олгодог туршалгын оройдоол 150 училищиин бии байһан һаа, мүнөө һуралсалай жэлдэ найман жэлэй һургуули дүүргэһэн эдиршүүл техническэ мэргэжэлэй 1700 дунда училищида һуралсалаа үргэлжэлүүлжэ, мэргэжэл олоҗо болохо юм.

Юрий КИРИЛЛОВ,
АПН-эй корреспондент.

Социалис оронуудаар

СОФИН ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

СОФИ. Тэрэ Болгариин гоё һайхан хотонь болоно гэжэ тон зүб хэлсэдэг. НРБ-гэй ниислэл—оронoй политическэ, соелой болон промышленна томо ехэ түб хото мүн. Софи хурдан түргэнөөр урган бодоно. Мүнөө эндэ миллионһоо дээшэ хүн ажаһуудаг.

Арадай засагай тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн хори юһэн жэлэй турша соо Софин байшан гэрнүүдэй хахадһаа ехэнхинь шэнэлэгдээ, «Восток», «Борово», «Ипподром» гэхэ мэтэ шэнэ микрорайонууд урган бодоо. Ажаһуудалай «Надежда» гэжэ район баригдажа байнхай.

Хотын түб танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Ниислэлэй архитекторнүүд эртэ урдын дурасхаалта хүшөөнүүдтэ наринаар хандадаг. Мүнөө үеын байшан гэрнүүд эртэ урдын архитектуратай тааралдуулан баригдажа, зохидоор харагдана.

Ниислэлэй барилгашад 1974 ондо ехэ зорилгонуудые бэелүүлхээр харааланхай. Байрын 14 мянган гэр, албан зургаанай, соелой болон эрдэмэй эмхи зургаануудай олон байшангууд баригдаха юм. Совет эрдэм, техникын байшан, «София» гэжэ театр, «София-Пресс» гэжэ хэблэлэй бүлэг барилга, уласхоорондын уулзалгануудай байшан тэдэнэй тоодо ороно.

КУБЫН ТАМХИ УРГУУЛАГШАДАЙ ГАБШАГАЙ АЖАЛ

ГАВАНА. Оронoй экономикодо шухала үүргэтэй, хилын саана ехээр худалдагдадаг тамхи тариха ажал Кубада дүүрэбэ.

Энэ жэлдэ тамхинай рассада 68 мянган гектар талмайда һуулгагдаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ эды ехэ газарта тамхин һуулгагдаагүй юм. Оронoй тамхи ехээр ургуулдаг Пинар-дель-Рио провинциһаа гадна, бусад районуудташье энэ ургамал хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр таригдаа. Таряашад болон хүдөө ажахын хүдэлмэришэдтэ хүдөөгэй интернат дунда һургуулинуудай һурагшад ба студентнэр ехэ туһалһан байна.

Энэ жэлэй тарилгада оньһон арга хэрэглэлгэ нилээд ехэ болоо. Кубада тамхи ургуулга хүдөө ажахын хүгжэнги һалбари болоҗо байнхай.

Зарим районуудта тамхинай шэнэ ургасын набша суглуулха ажал эхилээ. Энэ жэлдэ тамхинай ургаса һайн байхаар хараалагдана.

ВЕНГРИИН БҮД

БУДАПЕШТ. Венгриин текстильнэ промышленностиин эд бүд дэлхэйн зуу гаран орондо худалдагдана. Гансал үнгэрһэн жэлдэ «Хунгаротэкс» гэжэ гадаадын худалдаа наймаанай нэгэдэл 1 миллиард форинт сэнтэй гахэ гү, али 1972 онойхидо орходоо, 7 процентээр ехэ бүд социалис оронуудта худалдаһан байна.

Советскэ Союз Венгриин текстильнэ промышленностиин эд бүд эгээл ехээр захижа абана. Социалис оронуудта худалдагдадаг бүхы бүдэйнь 90 процентые Советскэ Союз худалдан абадаг юм. Энэ жэлдэ «Хунгаротэкс» Советскэ Союзда 100 миллион түхэригэй бүд худалдаха.

СААХАР ШАНАХА ХАҺА ДҮҮРЭБЭ

БЕЛГРАД. Югославиин саахарай промышленностиин ажалшад саахарай свёкло буйлуулха ээлжээтэ хаһаяа дүүргэбэ. Оронoй саахар шанадаг 13 заводто 3 миллион тонно түмһэн буйлуулагдажа, 420 мянган тонно саахар шанагдаа. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 70 мянган тонноор ехэ.

Югославиин саахар шанадаг үнинэй заводой коллектив һайнаар хүдэлөө. Тус завод «Ирвенка» (Воеводино) гэжэ аграрно-промышленна бүлэг предприятиин бүридэлдэ ороно. Заводой коллектив 100 үдэрэй турша 300 мянган тонно свекло буйлуулжа, 40 мянган тонно саахар шанаа.

«Ирвенка» комбинат ганса ажалайнгаа габьяагаар орон соогоо суурхадаг бэшэ юм. Тэрэниие «аха дүүгэй ба бата нэгэдэлэй» предприяти гэжэ нэрлэдэг. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй үйлэдбэриин бүхы участогуудта—шэниисэ, овёо болон алим жэмэсэй ургуулагдажа байһан полиһоо эхилээд, тэдэниие буйлуулан бэлдэдэг цехүүд, саахарай завод хүрэтэр — хаа хаанагүй хореод үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд ажаллагдаг юм.

(ТАСС).

Хилын саанаһаа

УЛААН БААТАР

Монголой газетын конкурс

ТАСС

Ород хэлэн дээрэ хэблэгдэн гарадаг «Новости Монголии» гэжэ газетын редакци Монголой Арадай Республикын 50 жэлэй ойн урда тээ Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй Түбэй соведтэй хамта «Агууехэ хани барисаанай хуудаһанууд» гэһэн конкурс сонсхоо.

Монгол-совет хани барисаанай, харилсаа холбооной түүхэ, мүнөөнэй байдал тухай, эдэниие бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулһан хүнүүд тухай, МНР-тэ хүдэлмэрилһэн совет мэргэжэлтэд тухай очеркнууд, хөөрөөнүүд, дурдалганууд, фото-зурагууд конкурсдо абтаха байна. Газетын совет уншагшадые конкурсдо хабаадахыень уряална.

ВАТИКАН

Папа Павелтай уулзаба

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко албанай хэрэгээр Итали ерээд байха үедөө, февралиин 21-дэ Ватикан ошожо, Папа VI Павелтай уулзаа.

Эб найрамдал сахиха, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха тухай асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

РИМ

ЧИЛИИН КОМПАРТИИН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Досон олтирогто, бусад газарнуудаар сэрэгэй хунтын эмхидхэһэн концлагерьнуудта политическэ хэрэгээр хаагдаад, тамалагдан зобожо байһан хүнүүдтэй һаналаа нэгэдэн дэмжэхэ уряатай мэдүүлгэ Чилиин Компартиин хүтэлбэрилэгшэд тэндэ тараагаа гэһэн мэдээсэлнүүд Чилиһээ абтана.

Политическэ хэрэгээр баригдажа хаагдаһан 240 хүнэй энэ олтирог дээрэ байдагынь мэдээжэ. Тэдэнэй дунда Чилиин Компартиин Генеральна секретарь Луис Корвалан бии. Лагерьтахи байдалай тон хүндэ мууһаа уламжалан, тэрэнэй бэе ехээр муудажа байнхай. Мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, эндэ хаалтада байһан бусад олон хүнүүдтэ элдэб үбшэнүүд хүрэнэ, тэдэндэ зохихо медицинскэ туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй. Министрнүүд байһан Хосе Тоа, Анибаль Пальма гэгшэд мүн лэ үбшэлэнхэй. Дотоодын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо байһан Даниэль Вергарын бэе муудаа. Юундэб гэхэдэ, һомондо дайрагдан шархатаһан тэрэнэй гарые оройдоо эмшэлнэгүй. Техническэ университедэй ректор байһан Энрике Кирберг хүндөөр хэжэгтээд, дүлиин болошоо.

Фашис хархис засагаархид ямар зорилгоор иимэ зэрлиг, бүдүүлиг ааша гаргана гэхэдэ, эдэ патриодууд ба демократуудые удаан зобоожо алаха һанаатай.

Политическэ хэрэгүүдээр хаагдагшадые үхэлһөө абарха, дары сүлөөлүүлхэ ба юридическэ эрхэеэ эдлэхэ арга боломжо тэдээндэ олгохыень Чилиин Компартиин хүтэлбэрилэгшэд дэлхэйн олониитые уряална.

Чилиин арадтай һанал нэгэтэй

СОФИ. (ТАСС). Эндэ митинг болоҗо, Чилиин баатарлиг арадтай һанал нэгэтэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ. Болгариин партийна, гүрэнэй ажал ябуулагшад, олониитын түлөөлэгшэд, хүдэлмэришэд, студентнэр тэрээндэ хабаадаһан байна. Суглараагшад Чилиин Компартиин ЦК-гай Политическэ комиссиин гэшүүн Володя Тейтельбоймые, Чилиин социалис партиин генеральна секретарь Карлос Альтамираные халуунаар угтаба.

ПАРИЖ

Зүбшэлэлгын ээлжээтэ заседани

ТАСС

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын ба сайгон захиргаанай түлөөлэгшэдэй зүбшэлэлгэ хэхэ ээлжээтэ заседани Парижай оршондохи Сель-Сен-Клу хотодо февралиин 22-ой үдэр болоо. Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегациин толгойлогшын уялгые дүүргэгшэ Динь Ба Тхи буудалдаа үрэтэйгөөр зогсоохо эрилтэ сайгон захиргаанай урда табиба. Тиигээгүй һаа, бусад асуудалнууд шиидхэгдэжэ шадагдахагүй байна. Сайгоной правительство «бүхы Урда Вьетнамые эзэмдэхэ зорилготой политика ябуулжа үргэлжэлһөөр» гэжэ тэмдэглээд, Урда Вьетнамай хэрэгтэ хамааралгана Америкын улам ехэ болгожо байһан ушарые Динь Ба Тхи эрид буруушааба. «Граждан хубсаһа үмэдэһэн американ советнигүүдэй, сэрэгэй албатанай тооe США 25 мянга хүрэтэр олошоруулаа». «1973 оной туршада США элдэб янзын 855 мянган тонно зэбсэгүүд, һомо хэрэгсэлнүүд ба сэрэгэй техникэ Урда Вьетнам худар хуули бусаар асарһан байна» гэжэ ВРП-гэй түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

ЛАХОР

Бангладешые Пакистан мэдэрбэ

ТАСС

Бангладешэй Арадай Республикые Пакистан хуулита ёһоор мэдэрэе. Пакистанай премьер-министр З. А. Бхутто провинциин губернаторнуудай, федеральна правительствын министрнүүдэй, Национальна ассамблейн гэшүүдэй үмэнэ Лахорто үгэ хэлэхэдээ, энээн тухай соносхобо.

ТОКИО

Олониитын эрилтын үндэһөөр

ТАСС

Атомна двигателиин түхеэрэлгэнүүдтэй американ сэрэгэй кораблинуудай япон портнууд худар оролгые саг зуура болюулха гэһэн шиидхэбэрее Холбоото Штадуудай правительство хуулита ёһоор лаблаа гэжэ Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр Охира кабинедэй заседани дээрэ февралиин 22-то үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлбэ. Японой правительство олониитын эрилтэдэ хашагдан, «иимэ гуйлтатайгаар америкын правительствада» хандаха баатай болоо. Тэдэ онгосонуудай ороһонһоо уламжалан, радиоактивна үлэгдэлнүүдээр оршон тойронхи байгаалиин хорлогдожо болохо тухай асуудал Японой парламентын депутадуудай табиһанай һүүлээр тиигэжэ хандаһан байна.

ЖЕНЕВЭ

Зэрлиг аашануудые буруушаана

ТАСС

Урда-Африкын Республикын булимтаран эзэмдэһэн Намибидахи национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэдые барижа хаадаг, мүрдэдэг байһыень юристнүүдэй уласхоорондын комисси эрид буруушааба.

ЮАР-ай юстициин министртэ тэрэ комиссиин эльгээһэн телеграмма ЮАР-ай хархис засагаархидай Намибида гаргадаг зэрлиг аашануудые буруушаана, энэ оронние бэеэ дааһан байдалтай болгохын түлөө, хархис этгээдүүдые тэндэһээ намнахын түлөө тэмсэгшэ Баруун Урда Африкын арадай эмхиин ударидагша Дэвид Мерерые, тэрэнэй бусад юһэн ханинарые барижа хааһыень эрид буруушаана.

ДЕЛИ

ХУУЛИ ҺАЙШААГДАБА

ТАСС

Гол мүрэнүүд, нуурнууд ба бассейнүүдые хамгаалха — промышленна үйлэдбэриинь элдэб үлэгдэлнүүдээр муухай болгохогүй тухай хуулиин проектые Индиин парламентын Арадай палатын депутадууд нэгэ һаналтайгаар һайшааба. Энэ хуулиин проектые урда тээнь Ш... ...дай соведэй — парламентын дээдэ палатын депутадууд һайшааһан юм. Оронoй президентын баталһанай һүүлээр тус хуули хүсэндөө орохо.

КАИР

Сэрэгүүдые гэдэргэнь бусаалга дүүрэө

ТАСС

Израилиин сэрэгүүдые Суэцкэ каналай баруун бэеһээ (Деверсуарай районһоо) бусаалга четвергын үдэрэй 12 часай үеэр дүүрэө гэжэ Египедэй Араб Республикын сэрэгэй түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

Элла Мартыновна Тяхт Хяагтын нэгэдэхи дунда һургуулида арбан табан жэлэй туршада түүхэ ба обществоведени заана.

Багша заадаг предмедтээ өөрөө дуратай, оролдосотоигоор тэрэнээ заадаг. Тиимэ хадань һурагшадшье ойлгосо һайнтай байдаг, түүхын предмедтэ дуратайнууд болонхой. Элла Мартыновнагай заадаг предмедээр муу тэмдэг абадаг һурагшад үсөөн, успеваемость ходо дээгүүр байдаг юм.

Элла Мартыновна Тяхт һургуулиингаа, районойнгоо нитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, эрхим пропагандист гэжэ суурхадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Э. М. Тяхт Хяагтын дунда һургуулиин 9-дэхи класста түүхын урок хэжэ байна.

В. ПЛУТТ гэгшын фото.

БАРИЛДААН. Буряад барилдаанай түүхэдэ 1974 оной февраль һарын нэгэ үдэр мартагдахагүй. Манай түлөөлэгшэ, энгэртээ Советскэ Союзай гербтэй улаан майка үмдэһэн бухэ, СССР-эй спортын мастер Геннадий Манжуев ковёр дээрэ гаража, Тбилиси хотодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын ехэ барилдаанда түрүүшынхеэ хабаадалсаба. Буряадай хүдөө ажахын институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша Геннадий Манжуев оронойнгоо суглуулагдамал командада оруулагдажа, дэлхэйн олон тоото бүхэшүүлтэй хүсэ шадалаа туршалсаха золтой байба бшуу.

Тбилиси хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ бүхыдөө арбан ороной суглуулагдамал команда ерэһэн байна. Манай бүхэ 68 килограммай шэгнүүртэ барилдаха байба. Түрүү һуури буляалдахаар энэ шэгнүүртэ сугларагшадай дунда дэлхэйн чемпион Лой Кизер (США), дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ гурбадахи һуури эзэлһэн Янош Колаш (Венгри), дэлхэйн кубогта хүртэһэн Павел Пинигин (СССР) болон

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

ДҮРБЭДЭХИ ҺУУРИИЕ ШАМАРЛАХААР БЭШЭЛ

бусад бии байгаа. Юу хэлэхэб, дүршэлөөр баян бүхэшүүл!

Барилдаанай түрүүшын үдэр Геннадий Манжуев Янош Колаштай тулалдаба. Энэнь Венгриин хэдэн удаа чемпион ябаһан, уласхоорондын хэдэн уулзалгануудые, тэрэ тоодо дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг нааданда хабаадалсаһан дүршэлтэйхэн бүхэ. Харин манай Манжуев уласхоорондын мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадана. Эндэ буряад бүхэ үнэн бэеэ бэелжэ, очкогой тоогоор илалта туйлаба. Удаань залуушуулай дундаһаа Европын чемпион, Орджоникидзе хотын бүхэ, уласхоорондын классай спортын мастер Тимир Сокалев бодожо ерэбэ. Баһал дүршэлтэй, шанга бүхэ Геннадиин урдаһаа маряаһаар орожо ерэбэл даа. Геннадий Манжуев сухаричгүй добтолхо, мэхэ гоходонь орохогүй гэһэн зорилготойгоор барилдахадаа, тэрэнээ торгоонгүй даража буугаа. Хоёр тулалдаанай һүүлдэ энэ шэгнүүртэ түрүүлжэ эхилһэн Лой Кизерһээ ахадхан очкогоор гээгдэжэ ябаба. Гурбадахяа Геннадий Манжуев Украинын чемпион Антошкинтой барилдаха болобо. Эндэ манай бүхэ диилдэхээр бэшэ, һайн бэлэдхэлтэй байһандаа этигэжэ байгаа һэн.

Дүрбэдэхи бүхэнь — нёдондо жэлдэ СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн Магомед Ибрагимов. Энэ дүршэл ехэтэй, шуухэл гэһэн эрмэлзэлтэй, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй, түрүү һуурида гараха бүхэ байба. Эндэ манай Манжуев яаха аргагүй шүүгдэхэ байба. Геннадий Манжуевта түрүүшын дүрбэн бүхэшүүлэй тоодо оролсохын тула үшөө нэгэ илалта аргагүй хэрэгтэй болоо.

Дэлхэйн бүхэшүүлэй дунда шадамар бэрхээр барилдадаг гэжэ суурхаһан Киевэй Павел Пинигин ээлжээтэ барилдаанда Геннадитай тулалдахаар гаража ерэбэл даа. Энэмнай дэлхэйн кубогта хүртэһэн, уласхоорондын классай спортын мастер Яахаб теэд, барилдахал хэрэгтэй. Абаһаар бэе бэеэ маряалсажа ябатараа Геннадий гэнтэ мэхэлэн һагад добтолоод абахадаа, нэгэ очко өөртөө бэшүүлбэ... Алиниинь алин гэшэгүй, солбон шуумараар тулалдажа оробод. Барилдаанай дүүрэхэдэ, 4:1 гэһэн тоотойгоор Манжуев шүүһэн байба.

Удаадахи барилдаанда Ленинградай Александр Матвеев Манжуевтай барилдаба. Энэмнай совет ороной бүхэшүүлэй эгээл баян дүршэлтэй бүхэ гэжэ нэрлэгдэһээр үнинэй юм. Тус мүрысөөндэ тэрэ дэлхэйн чемпион Лой Кизерые шүүгээд ябаһан. Ленинградай бүхэ наймаан минутын үнгэрөөд байхада Манжуевта нэгэ очкогоор шүүгдэжэ ябаба. Зүгөөр Ленинградай бүхэ һүүл тээшээ добтолжо шадаа. Барилдаанай дүн гаргахада, Манжуев очкогоороо шүүгд[...]һэн байба. Тингэжэ дүр[...]ляалдалгаар түрүүшы[...] ехэ мүрысөөндэ хабаад[...]һан манай бүхэ дүрб[...] һуури эзэлэнхэй, ороно[...] суглуулагдамал коман[...] һуурияа бүри бүхэ бо[...] ерэбэ. Шамарлахаар [...] даа!

***

ХОККЕЙ. Буряадай [...]эй 25 жэлэй ойн нэр[...] стадион дээрэ бүмбэгэтэ[...]кей наадалгаар Сибирь [...] Алас-Дурна зүгэй зоны[...]рүү һуури эзэлхын түлө[...]рысөөн үсэгэлдэр эхилбэ. [...]рысөөндэ хабаадагшад «[...]жай» бүлгэмэй централ[...]ведэй дамжуулгын ку[...] хүртэхын түлөө наадаха[...] Манай республикаһаа Х[...] аймагай Үдын совхозой [...]лэгшэд наадаха. Мүрыс[...] арбаад команда хабаадах[...]

В. БАДМА[...]

ҮНИНЭЙ АВИАТОР

Улаан-Үдын авиапредприятиин үнинэй хүдэлмэрилшэдэй нэгэн — нүхэр Тарасов Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсахадаа — Белоруссиин гурбадахи фронтын агаарай сэрэгэй частьда алба хэһэн байгаа.

Нүхэр Тарасов дайнай түрүүшын үдэрһөө агаарай флодто алба хэхэдээ Москва шадарһаа эхилээд Итали хүрэтэр ниидэжэ, албаяа дүүргэһэн байгаа...

Сергей Мададаевич сэрэгэй албанһаа табигдаһан жэлдээ Улаан-Үдын авиапредприятида ерэжэ алба хэһэн байна. Тэрэнһээ хойшо мүнөөдэр хүрэтэр нүхэр Тарасов республикынгаа аймагууд болон хүршэ областьнуудта агаарай онгосо жолоодоно.

Мүнөө нүхэр Тарасовай энгэрые Ажалай Улаан Тугай, Улаан Одоной орденууд, олон медальнууд шэмэглэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикымнай үнинэй авиаторнуудай нэгэн С. М. Тарасов.

И. ХРАПУНОВ.

ҮШӨӨ НЭГЭ МЕДАЛЬ ЭЗЭЕЭ ОЛОБО

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, түрэл Хонхоло тосхондоо ажаллажа байһан Фаддей Петрович Будников Эсэгэ ороноо хамгаалалсахаар фронт мордоһон байгаа. Хэдэн һарын туршада сэрэгэй бэлэдхэл хэһэнэй удаа Баруун-Хойто фронтдо эльгээгдэжэ, олон хүшэр байлдаануудта хабаадаба...

1944 оной август һара. Фашис булимтарагшадта шанга сохилто үгэһөөр манай сэрэгшэд Польшын газар дайдада хүрэһэн байгаа. Будников дайнай эхилһэнһээ хойшо таба удаа шархатабашье, тулалдаанда оролсоһоор лэ ябаа. Миномётно батарейдэ ябаһан Будников Польшын газар дээрэ зургаадахияа хүндөөр шархатажа, аргалуулһанайнгаа удаа, түрэл нютагаа бусажа ерээ бэлэй. Байлдаан дээрэ баатаршалга гаргаһан миномётчигуудай расчёт орден, медальнуудаар шагнагдаһан байгаа. Тэдэнэй тоодо Будников «Шэн зоригой түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан байба. Тиин тэрэ шагналынь 30 жэл үнгэрһэн хойно эзэеэ оложо, Мухар-Шэбэрэй аймагай сэрэгэй комиссар Б. С. Цырендоржиев, Хонхолын сельсоведэй түрүүлэгшэ Н. С. Митрофанов гэгшэд һаяхан Будниковай гэртэнь ерэжэ, тэрэ шагналыень зүүлгэһэн байна.

О. ЦЫБИКОВ.

Шатараар уласхоорондын мастер Я. Б. Эстрин Улаан-Үдэ хото һаяхан ерэһэн юм. Мэдээжэ шатаршан Улаан-Үдэ хотын ажалшадта «Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө» гэһэн лекци уншажа, олоной анхарал татаба.

ГРОССМЕЙСТЕРТЭЙ УУЛЗАЛГА

Шатараар уласхоорондын мастер Эстрин хэдэ хэдэн лекци уншахынгаа хажуугаар, нэгэ доро хэдэн арбаад хюлгэ дээрэ наадаһан байна.

Айлшан түрүүшын үдэр Буряадай хүдөө ажахын институдай багшанар, студентнэртэй, авизаводой хүдэлмэришэдтэй наадаһан байна. Жэшээнь, хүдөө ажахын институдай студентнэр мэдээжэ шатаршантай 27 хюлгэ дээрэ наадахадаа, 17,5:9,5 гэһэн тоотойгоор шүүгээ. Авиационно заводто айлшан наадахадаа 8:22 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байна. Зүүн-Сибириин технологи[...] институдай студентнэр, [...]нинэй орденто мяха-ко[...]вын комбинадай хүдэл[...]шэд Россин Федераци[...] дээжэ шатаршантай үс[...]дэр уулзаа.

В. МАМИЛО[...]

СТУДЕНТНЭРТЭ—КОНЦЕРТ

Буряадай АССР-эй арадай артист Цыден Бадмаев һүүлэй 2 жэлэй турша соо совет дуушадай, хатаршадай бүлэгтэ орожо Ази, Африкын олон оронуудта аяншалхадаа, тэндэхи олон мянган арад зондо хатар наадаяа харуулжа, баяр баясхаланда хүртэжэ, нютагаа бусажа ерэһэн юм.

Энэ бэлигтэ хатаршан Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентнэрэй уряалаар февралиин 20-до ерэжэ, тэдэнэй урда концерт харуулба. Концертын урда тээ хатаршан Ази, Африкын оронуудаар ябахадаа, хатар наадаяа хайшан гэжэ харуулһанаа студентнэртэ хөөрэжэ үгөө.

Мүн энэ үдэшэ студентнэрэй уряалаар ерэһэн РСФСР-эй габьяата артист Владимир Буруев, дуушан Виктор Батуев гэгшэд хонгёо гоё хоолойгоороо буряад, ород дуунуудые зэдэлүүлээ.

«Үргэн Ононой эрье дээрэ» гэжэ буряад, «Чичирдэк» гэжэ хальмаг арадай хатарнуудые Цыден Бадмаев бэлиг шадабаритайгаар хатаржа, студентнэрэй удаан альга ташалган доро энэ концертээ дүүргэбэ.

Студентнэр артистнуудта гоё дуу, хатарайнь түлөө үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргөөд, саашадаа совет оронойнгоо дуу, хатарые бүхы дэлхэйн олон түмэн зондо харуулжа ябахыень хүсэбэд.

С. БАБУЕВ,
БГПИ-гэй 5-дахи курсын студент.

ТУҺАТАЙ ХЭРЭГ

Почтово марка, значок болон бэшэшье жэжэ зүйлнүүдые суглуулха дуратайшуул һүүлэй үедэ олошорно. Манай Улаан-Үдэ хотодо хоёр мянгаад хүн почтово марка суглуулдаг байба. Тэрэнь элдэб ороной түүхэ, урданай үнэтэ памятнигуудые, ажалда болон дайнда шэн габьяа гаргаһан баатарнуудай ажабайдал шудалха хэрэгтэ нилээд ехэ нүлөө үзүүлдэг юм.

Улаан-Үдэдэ Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэдэ «Филателия» гэжэ магазин арбаад жэлэй урда тээ нээгдэһэн юм. Тэрэнһээ хойшо тоолоо бараахаар бэшэ олон зон эндэ орожо, өөһэдтөө хэрэгтэй открыткануудые, почтово маркануудые, значогуудые худалдан абана. Тус магазинай наймаалагшад коммунис ажалай ударник Н. С. Роговагай хүтэлбэри доро жэлһээ жэлдэ ажалдаа амжалта туйлажа, түсэбөө ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Залуушье, наһатайшье элдэб мэргэжэлтэй коллекционернүүд эндэ таһалданагүй. Жэшээнь, прибор бүтээлгын заводто слесареэр ажалладаг Юрий Добровенский арадуудай соёл культура харуулһан маркануудые олоор худалдан абаһан байна.

Н. ХАЗАГАЕВ.

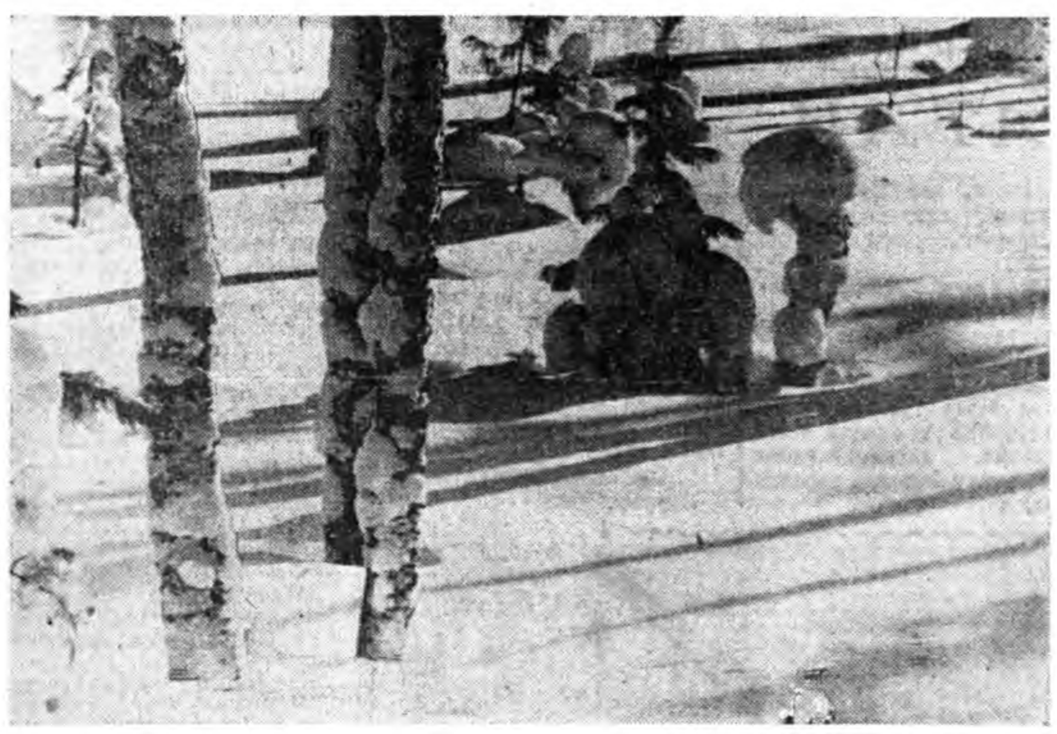

ДУЛААРАД ГЭҺЭН ААД...

АГРОМЕТЕОРОЛОГОЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Байгша оной февраль һарын хоёрдохи арбан хоногто республика доторнай дулаан байһан аад, һүүл тээшээ дахинаа хүйтэржэ, хаа-хаанагүй саһан ороһон, һалхи, шуурган болоһон байна. Дулаан үдэрнүүдэй болоходо 2—8, һүниндөө 18—22 градус хүрэтэр хүйтэн болодог байба. Февралиин 14—15-най үдэрнүүдтэ Цахир, Михайловка, Захааминда 1—2 градус дулаан боложо, гэрэй оройдохи, мүн наруули газартахи саһан хайлажа, дуһаалжа, урдажа захалһан байгаа. Иимэ дулаан уларилтай үдэрнүүд 1970 оной февраль һарын тэн багаар үзэгдэһэн юм. Шалтагааниинь гэхэдэ, баруун зүгһөө дулаан уларилтай агаар хүрэжэ ерэһэн байна.

Үнгэрһэн үе соо дунда зэргээр республика дотор 15—20, хойто, зүүн-хойто аймагуудта 21—26 градус хүйтэн болоо гэхэ гү, али энэнь нормоһоо 2—5 градусаар дээшэ байба.

Арбан хоногой туршада дунда зэргээр 1—5, Прибайкалиин, мүн хойто аймагуудта 6—9 миллиметр саһан ороһон. Энэ үе соо бага зэргээр һалхилһан аад, һүүл тээшээ секундын 15—25 метр хүсэтэйгөөр һалхилжа, тала дайдын саһа һайсахан хиидхээһэн байна. Мүнөө Баргажан голдо, Прибайкалиин аймагта саһанай зузааниинь 30—50 сантиметр болоно. Бусад нютагуудта, илангаяа республикын урда, түбэй аймагуудта саһан бага. Захааминай, Зэдын, Түнхэнэй аймагуудай зарим сабшалан, бэлшээри, тариалан дээрэ саһан огто үгы.

Тэрэшэлэн газарай хүрьһэн доошоо 250—300 сантиметр хүрэтэр хүрэһэн байба. Байгал шадар газарай хүрьһэн 100—130 сантиметр хүрэтэр хүрэбэ. Ойро зуурахана дулаараад абахадань, тала дайдын саһан нимгэржэ, ниитын һүрэг малай бэлшэхэдэ таатай үдэрнүүд болоһон байгаа.

Февраль һарын дүүрэтэр республика дотор бага зэргэ үүлэтэй, саһан орохогүй гэжэ багсаагдана. Февралиин 24—25-най үдэрнүүдтэ баруун зүгһөө секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, һүниндөө 29—34, үдэртөө 17—22 градус хүйтэн болохоор багсаагдана.

Л. ГОНЧАРОВА,
инженер-агрометеоролог.

ПРАВДА БУРЯТ[...]

Нэгэдэхи хуудаһа[...] «Ажалша хүнэй аша туһ[...] — түрүү бэшэг «Респу[...]кын нэгэ үдэр» — сурт[...]бари.

Хоёрдохи хуудаһа[...] «Булта юумэн түсэбһөө[...]тэй» — А. Петруш[...] статья. Партийна ажаба[...]лай хронико. Нютагай һо[...]

Гурбадахи хуудаһа[...] Буряадай уран зураа[...] II съездын тоосоон. Х[...]саана. Уласхоорондын [...] дэглэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһа[...] Нютаг нютагай һонино[...]луулбари. Спорт.

СЭНХИР ЭКРА[...]

ВОСКРЕСЕНИ, 24.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ[...]

«Орбита». 13.05 — һ[...]лэй һонин. 13.10 — һу[...]шадта — «Будильн[...] 13.40 — һурагшадта [...] «Несокрушимая и леге[...]ная» — Совет Арм[...] түүхээр олимпиада. Н[...]хи тур. Советскэ Со[...] Герой Ю. Бабанский [...]жуулга хүтэлбэрилнэ. 1[...] — Спортын програ[...] 1. Конькигаар дэлхэйн[...]пионат. Эхэнэрнүүдэй [...]урилдаан (үнгэтэ). Гол[...]һаа дамжуулга. 2. С[...] дэлхэйн чемпионат. 90 [...]утатай трамплинһаа [...]гэ (үнгэтэ). Швецинһэ[...]жуулга. 15.20 — Улас[...]рондын панорама. 15.5[...] 16.00 — Забһарлалга. 1[...] — «Мүнөөнэй хүгж[...] 16.45 — «Киногоор а[...]лагшадай клуб». (үнг[...] 17.45 — В. Левашов. [...]най корреспондент» — [...]левизионно зүжэг. Н[...]ушар — «На перепу[...] 19.00 — «Время» — [...]сэлэй программа. 19.3[...] «Артлото» — эстрадна [...]грамма. (үнгэтэ). 20.3[...] Документальна фильм. 2[...] — 20.55 — Забһарл[...] 20.55 — «13 стульев» [...]телевизионно жэжэ зүж[...]дэй театр. 22.00 — «[...]шалжа хайрлыт». Остан[...]дахи һайндэрэй үдэшэ. [...] — «Время» мэдээсэлэй [...]грамма.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАМ[...]

Улаан-Үдэ. 14.40 [...] «Доктор Солт уезжает» — телевизионно зүжэг (1[...]хи, 2-дохи сери). 16.2[...] Концерт.

АГНУУРИИН ХАҺА ДҮҮРЭБЭ

Февралиин 15-һаа ангууриин хаһа дүүрэбэ. Гансал шоно, шэлүүһэ, зээгэ агнууриин управлениин зүбшөөлөөр хорюултай үедэ агнахада болохо. Ангуушад үнэтэй амитадай тоодо ородог хэрмэ, ондатра, һолонго, үен болон булганай бии байһан арһа ангууриин хаһын хаагдаһанай һүүлдэ 30 хоногой туршада заатагүй тушааха ёһотой.

Ангуушад буунуудаа сэбэрлэхэ, һайнаар тоһодоод, ээлжээтэ агнууриин эхилтэр хадагална. Хабхаануудаа суглуулжа, намар болотор һарабша доро үлгэнэ. Хэрмэ, булганда табиһан занганууудайнгаа хабшадаг оньһыень буулгаха, үнэгэ, шандаганда зүүһэн урьханууддаа абаха саг ерээ. Шонодо хаяһан хоро суглуулха, галдаха, булаха зэргэтэй. Хэрбээ эдэ хэмжээ нүүдэй саг соогоо абтаагүй һаа, ангуушадай гэмээр зэрлиг амитад дэмы хосорхо болоно бшуу.

Февралиин барагдахада үдэр гурбан час хахадаар нэмээд байха. Февраль календариин ёһоор, үбэлэй һара гэжэ тоологдодогшье һаа, энэ үедэ хабарай түрүүшын шэнжэ байгаалида үзэгдэнэ.

Хабарай дүтэлһые хамагһаа урид шубууд мэдэрдэг. Сэлмэг үдэрнүүдтэ хара хирээнүүд огторгойдо гаража, дээшэ доошоо эрьелдэн-урбалдан ниидэнэ. хаагалалдан эрьюусэлдэнэ. Ой соо элдэб шубуухайнууд хүхюутэйгээр дуулалдана. Тоншуулнуудай модо тоншохо абяан таһалдахагүй. Шиисгалдай болон хүхэ бухануудай һүрэглэн эдеэ хоол бэдэрхэнь, нэгэ модонһоо нүгөө модондо ниидэхэнь олошорно. Шара шубуунай һүниндөө һүүхирхэ дуулдана. Һойр, хура болон хүдүү саһа нүхэлжэ хононо.

Мүнөө эмэ баабгайнууд эшээндээ 1—3 гүлгэ гарганхай. Хүбүүдынь бээлэйн зэргэ бэетэй, оройдоол 500 грамм шэгнүүртэй, хара хүрин, зөөлэхэн нооһотой, заримдаа алаг сагаан бойлторготой байдаг. Шонын ороон февралиин тэнгээр дүүрэжэ, хоёрложо бүлэ болоһон арьяатад түрэхэ нүхэндөө дүтэ эрьелдэнэ. Залуу шонынууд һүрэглэжэ, гүрөөһэ намнана, бугануудые шулуун хабсагайда хашажа, тэндэһээ халяан унагаана.

Булган эдихэ юумэ бэдэржэ, холуур зайгуултадаг. Тэрэ саһан дээрэ жэн хэээд, нэгэ мүрөөрөө ишэ тиишээ харайна. Булган хабартаа гуужажа, нооһонойнь елэн хара үнгэ бууража, торголиг хөөбэринь шэрэлдэдэг. Шара үнэгэн хулгана, торхируу агнажа, бургааһан соогуур зайгуултадаг.

Хандагай болон бугануud жэжэ модоной хуһалуур, боролжо болон уляангир соо байрлана, һүниндөө голдо орожо, дабһанай амтатай тошон, хужар долёоно. Хандагайн эбэр үни хада унанхай, харин буганууд үшөөл эбэртэеэ бэлшэһээр.

Хабарай үедэ гүрөөһэд саһа багатай бэлшээри дахажа, сабшалан, тариалан болон һүриин захаар олоороо һүрэглэдэг.

Россин Федераци дотор үнгэрэгшэ хэлһээ булганай тоо бүридхэлгэ хаа хаанагүй эхилэнхэй. Байгша ондо энэ хэмжээ ябуулга дүүргэгдэжэ, ямар хизаарай ой тайгада энэ ангай олошорһониинь тодоруулагдаха байна. Агнууриин дүүрэмсээр республикын коопзверопромхозууд, госпромхозуудай болон бэлэдхэлэй конторонуудай ангуушад, егерьнүүд, охотоведүүд булган болон туруута ангуудыс тоолохоёо ой тайгада гарахань.

М. ГЫЛЫКОВ,
биолог-охотовед.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ФЕВРАЛИИН 25-һаа МАРТЫН 3 БОЛОТОР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 25.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Телевизионно һонин (буряадаар). 19.30 — Үхибүүдтэ — «Юлька, Васька ба бусад» — телевизионно фильм. 20.00 — «Прогресс» гэжэ программа. 20.40 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 21.00 — «Бүхэсоюзна мүрысөөндэ илагшад» гэһэн дамжуулга. 21.30 — Соносхолнууд. 21.35 — «Календариин хуудаһануудаар». 22.00 — «Каюта» агы нүхэнэй нюуса» — уран һайханай фильм.

ВТОРНИК, 26.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Телевизионно һонин. 19.25 — «Алтаир» — ахалагша классай һурагшадай телевизионно клуб. 20.10 — Түрэһөөр 105 жэлэй ойдо. «Надежда Константиновна Крупская» — киноочерк. 20.30 — «Хүн ба хуули». 21.20 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.40 — Соносхолнууд. 21.45 — К. Паустовский. «Алтан роза» — Ленинградай студиин фильм-зүжэг. 23.00 — «Нэгэн, хоёр, гурба» — телевизионно фильм.

СРЕДА, 27.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Телевизионно һонин. 19.25 — Үхибүүдтэ — «Түрэһэн үдэр» — телевизионно фильм. 19.50 — «Хүдөөгэй час», 20.50 — «Элүүр энхэ байдал» — телевизионно журнал (буряадаар). 21.10 — Соносхолнууд 21.15 — «Тайна предков» — уран һайханай фильм. 22.45 — Улаан-Үдын П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин багшанарай концерт.

ЧЕТВЕРГ, 28.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Телевизионно һонин. 19.25 — Үхибүүдтэ — «Волшебная палка» — телевизионно фильм, 20.05 — «Манай үеын хүн» гэһэн дамжуулга. 20.30 — «Байгалай шэмэг» — телевизионно журнал (буряадаар) 21.00 — «Арадай хинагшада үгэ үгтэнэ» гэһэн дамжуулга. 21.25 — Соносхолнууд. 21.30 — «Мы из Кронштадта» — уран һайханай фильм. 23.00 — «Ураалай хоор» — фильм-концерт.

ПЯТНИЦА, МАРТЫН 1.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — Һурагшадта — «Геометри ороноор аяншалга» (үнгэтэ). 15.25 — «Чувашай АССР-эй үгтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». КПСС-эй Чувашай обкомой нэгэдэхи секретарь И. П. Прокопьев дамжуулгада хабаадалсана. 16.10—19.00 — Забһарлалга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Спортын программа: 1. Биатлоноор дэлхэйн чемпионат. Минскһээ дамжуулга. 2. Гандболоор эрэшүүлэй дунда дэлхэйн чемпионат. СССР—США. ГДР-һээ дамжуулга. 19.55 «С песней по жизни» — хүгжэмтэ дамжуулга. 20.40 — 20.50 — Забһарлалга. 20.50 — «Залуушуул» гэһэн дамжуулга. «Комсомолой хэрэг».

Улаан-Үдэ. 21.00 — «Танда, овощ ургуулха дуратайшуулда». 21.30 — Телевизионно һонин. 21.50 — «Хүдөөгэйхидтэ — түрүү дүй дүршэл» 22.10 — «Эхэ орон тухайгаа дууланаб» — фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Слушайте на той стороне» — уран һайханай фильм.

СУББОТО, 2.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Элүүр энхэ байдал» гэжэ дамжуулгын почто. 13.40 — Мультфильмнүүд харуулагдаха (үнгэтэ). 14.10 — «Очевидное — невероятное». 15.15 — 15.25 — Забһарлалга. 15.25 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков харюусана. 16.10 — В. Шекспир. «Много шума из ничего» — Ленинградай Гүрэнэй академическэ драмын Пушкинай нэрэмжэтэ театрай табиһан зүжэг. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Биатлоноор дэлхэйн чемпионат (үнгэтэ). Минскһээ дамжуулга. 19.50 — «Дальбараануудаа намартаа тоолодог юм» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхиеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 21.05 — 21.15 — Забһарлалга. 21.15 — Хүнгэн атлетикээр уласхоорондын мүрысөөн (үнгэтэ). СССР—США. 22.15 — Совет эхэнэрнүүдэй Комитедэй пленумдэ хабаадагшадта зорюулагдаһан концерт. Союзуудай Байшангай Колонно залһаа дамжуулга. 23.45 — «Поэзи». 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 21.05 М. Горький. «На дне» — телевизионно зүжэг (нэгэдэхи хуби). 22.40 — Концерт.

ВОСКРЕСЕНИ, 3.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Һурагшадта — «Будильник» (үнгэтэ). 13.40 — Һурагшадта — «Советскэ Союзай Герой, авиациин генерал — полковник Г. Ф. Байдуковтой «Орлёнок» телестудиин юнкорнуудай уулзалга. 14.40 — 14.50 — Забһарлалга. 14.50 — «Циркын галнууд». 15.25 — Уласхоорондын панорама. 15.55 — «Хүгжэмтэ киоск». 16.25 — «Киногоор аяншалагшадай клуб» (үнгэтэ). 17.20 — Анна Герман дуулана. Польшоһоо дамжуулга (сурансан бэшэлгэ). 17.50 — В. Левашов. «Танай корреспондент». Хоёрдохи ушар — «Бросовый ход». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Классическа хүгжэмэй концерт. 20.00 — Чилиин коммунис партиин генеральна секретарь Луис Корвалантай [...]нал нэгэдэлэй бүхэдэлхэй[...] долоон хоног. «Его зовут Лучо» — телевизионно документальна фильм. 21.0[...] — 21.10 — Забһарлалга. 21.10 — Спортын программа (үнгэтэ). 1. Биатлоноор дэлхэйн чемпионат. 2. Хүнгэн атлетикээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР — США. 22.30 — Н. Богословский. Оркестртэй наадаха скрипкын концерт. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАМ[...]

Улаан-Үдэ. 21.00 — [...] Горький — «На дне» — телевизионно зүжэг (хоёрдохи хуби). 22.20 — Концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1974 оной февралиин 24. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-03358. Заказ № 00[...]